

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

NAY ROD

1933 LETO V 1934

Rešitev ugank v 7. številu:

STOLP: 1. oljka, 2. Praga, 3. Zadar, 4. Krk, 5. jaz, 6. Ana, 7. mesec, 8. nekdo, 9. noj, 10. Zemun, 11. sol, 12. morje, 13. Valjevo, 14. mleko.

MAGIČNI KVADRATI: 1. Eva, 2. vol, 3. ali. — 1. ris, 2. Ivo, 3. sol. — 1. nor, 2. ona, 3. rak. — 1. Vera, 2. eden, 3. reva, 4. Ana.

Izžrebani so bili:

1. Slak Zvonko, učenec IV. razr. na Uncu pri Rakeku — prejel kopalno obleko.
2. Kolenko Terezija, uč. V. šol. leta v Srednji Bistrici, p. Črenšovci — je prejela blago za poletno obleko.
3. Leitgeb Bojan iz Podčetrčka — je prejel mladinsko knjigo.

»Naš rod« izhaja v Ljubljani osemkrat med šolskim letom in ga prejema naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« Din 22'50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2'50.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko združenje« — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani, zanjo odgovarja Franc Štrukelj.

Martin Robotič:

Prepelica

Ti si kot drobna prepelica, moja mala Marcela. Ko te vidim tako skromno in pazljivo v klopi, mi je, kot da vidim prepelico med klasjem, ki samo čaka šuma, da zakrili in odleti. Tako tudi ti zadržitiš in kot na krilih prihičiš iz klopi, kadar te pokličem, ali ko zazvoni zvonec in se mu zvoki razlijejo po hodnikih kot roj čebel.

Spominjam se, prišla si prvokrat v šolo. Bila si še zelo majcena, ogrnjena v veliko ruto, s knjigami in tablico pod pazduho. Sedla si skromno v zadnjo klop. Videl sem takoj tvoje majhne, svetle oči, ki so me iz daljave boječe, a presrčno opazovale. Poklical sem te in ti pokazal prostor v prvi klopi. Pobožal sem te: »Ti drobna ptičica, kam si zablodila?«

Toplo si me pogledala, skoraj sem se prestrašil, ker se ti je v očeh nekaj zasvetilo. Nimam rad, ako kdo joče, tudi če bi jokal iz nežnosti in miline. Ljubim le srečo in radost. Takšno radost, kakršno si čutila ti, ko si priletela iz zadnje klopi v prvo. Že takrat sem opazil, da nisi glasna in nezadovoljna kot tvoje tovarišice, da si ptičica, majhna, zadovoljna prepelica, ki se veseli vsega na svetu, vsega lepega, kar čuje in vidi.

A nedavno je tudi tvoja mala dušica žalostno vzdrtela.

Ko je ležal naš dobri prijateljček Mile v svoji zadnji posteljeci, zbiti iz črnih desk, smo vsi plakali in žalovali, da nimamo več svojega majhnega pevčka, ki nam je tiho žgolel celo med lepopisjem. Razposajenček mali, tako dober je bil, da mu nismo njegove pesemce nikdar zamerili!

Že je ležal v grobu in grudice črne zemlje so začele padati, ko je njegova prežalostna mati planila v krčevit jok in glasno zaihtela, sklanjajoč se nad globoko in gluho jamo. Odpeli smo mu pesem — žalostinko, zajokali smo in se hoteli odvrniti od bede, da bi odšli domov. Kar je poletel venec poslednjega cvetja mimo naših glav in padel v grob, njegove cvetke so razsipale svoje cvetne lističe po napisu, ki ga je mizar Rade nespretno zapisal na Miletovo krstico. Vsi smo se ozrli v smer, iz katere je priletel venec, a tam ni bilo nikogar več. Le malo dalje si hitela ti z licem v dlaneh in glasno ihteč med nizkimi grički in križi, kot da niti ne veš, kaj si storila s tem svojim presrčnim dejanjem. Krilce ti je izginjalo v dalji kot drobna prepelična krila v gostem grmovju in listju. Kot da nisi hotela videti hvaležnega pogleda in toplih solz ljubezni v očeh mamice, ki se ti je nemo zahvaljevala.

Takšna si ti, moja mala ptičica, drobna prepelica!

Drugega dne si je naložil še težje breme ko prvi dan. Planšarica Meta ga je ustavljala, naj ne nori, ker takega tovora nikoli ne bo zmogel. On pa je veselo zamahnil z roko in ji prešerno odgovoril: »Rekel sem že, da ne ljubim nepotrebne hoje; zračunal sem, da bi moral po dvakrat na dan na Tolšca in nazaj, če bi si nalagal tako malo tramov hkrati. Hočem pa še pred snegom spraviti svoj del gori. Veš Meta, dvakrat na dan delati isto pot, se mi res ne ljubi. Raje jo bom napravil po enkrat, pa bo takrat več odleglo.

Meta mu je pokimala. »E, fant, kje pa si se naučil takih besed? Saj si še ves mlečen pod nosom, pa že govoriš ko star očanec.«

»Meniš, da smejo samo stari očanci modro govoriti? Potem pa tudi ti ne govoriš modro in nikoli ne boš, ker nisi in nikoli ne boš star očanec.«

Glasen krohot se je razlegel naokoli. E, Lipe, ta jo pa zna. Ali ti je uren v nogah, v jeziku pa še bolj!

Lipe je iskal Blažona. Nikoder ga ni bilo. Spraševal je po njem in so mu povedali, da je že včeraj omagal in se vrnil nazaj v dolino. Svoj del lesa pa je prepustil Jernačevemu Janezu. Rekel je, da on dela le, kadar hoče, berači seveda pa morajo vedno. »Vidiš Lipe, kozla si si že prislužil, prav lahko si ga dobil. Ali bo Blažon jezen!«

»Menim, da Blažon ne bo držal stave. Pa mi tudi ni za tisto. Hotel sem le dognati, kdo je močnejši, ali on, ki zabavlja ali jaz, ki me zbada in psuje?«

Odslej sta Lipe in Joza tvorila dan za dnem les na Tošca. Garala sta in se gnjavila, pa velika skladovnica lesa se je le polagoma zmanjševala. Lipe je postal prava tovarna živina. Vsaka ped telesa ga je že bolela, ramena so mu postala podplat, žulji na njih so se mu že dvakrat predrli, se zacelili in se znova odprli. On pa je vzdržal in ni odnehal. Čimdalje večja sila je bila v njem.

Pota so se vsled jesenskega deževja zmehčala in drugi nosači so za letos že prenehali z delom, le ona dva sta še vzdržala.

In potem se je nekega dne pripetila tista nesreča, ki je mahoma ustavila tudi njuno delo.

Ravno sta bila s svojim tovorom vrhu Tošca, ko se je pripodila izza vrhov težka megla, tako gosta, da sta komaj za ped videla pred seboj. Kmalu zatem je pričelo v gostih kosmih snežiti. Napotila sta se navzdol, pa jima je sneg sproti zabrisoval pot. Jozva je zmajal z glavo in dejal: »Nocoj ne prideva do Uskovnice, preveč mede. V snegu bi

obtičala. Tu v bližini je Spodnja Toška planina, tja morava. Za silo bova že našla prenočišče v eni izmed pastirskih koč.«

Počasi sta tavalala dalje in slednjič vendarle s težavo našla koč. Bile so zaprte. S silo sta odprla vrata prve med njimi. Pod streho sta našla polno sena. Brez večerje in vsakega okrepčila sta se zarila v mehko seno. Ko bi trenil je Lipe zaspal.

Ko se je drugi dan zbudil, je bil že velik dan. Prijetno toplo mu je bilo, kar ves dan bi takole ležal, da bi se vsaj enkrat pošteno spočil, da vsaj enkrat ne bi bilo treba gledati kupa desk ob poti, ki ga je bičal in gonil na delo.

Prazen želodec ga je prisilil, da je zapustil gorko ležišče. Zlezal je po lestvi v kuhinjo. Iskal je, da bi našel kak prigrizek, pa nikoder ni bilo ničesar. Vendarle bo treba danes v dolino, lakota ju bo k temu prisilila, je uvidel. Naj le Jozva spi, truden je, bo pa on poiskal pot in rešitev iz te zagate.

Obul je škornje in si oprtal vrv, s katero je vezal tramove, preko rame. Sam ni vedel, počemu je vzel takrat vrv s seboj. Ko je pozneje razmišljal o tem, se mu je zdelo, da ga je nevidna sila prignala, da si jo je ovil okoli ramen. Ali pa je to storil vsled navade, ker že dolge mesece ni šel brez nje izpod strehe.

Pred koč si je ogledoval sneženo odejo naokrog in skoraj mu je upadel pogum. Težko bo šlo. Do kolena so se mu udirale noge, ko je iskal poti. Precej daleč od koč je že bil, ko je naenkrat zagledal globoko pod seboj gaz. Peljala je od koč tam na oni strani hudournika in vodila v drugo smer naravnost na levo. Lipe se je spustil navzdol na svežo sled. Nekdo je danes že hodil tod. Kdo bi le to bil? Sledil je neznančevim stopinjam, ki so se vzpenjale preko vsega pobočja strmega Tošca tja proti Stodorskemu prevalu. Pot je bila utrudljiva in Lipetu je postalo vroče. Le kaj bo rekel Jozva, ko se bo zbudil in njega ne bo našel, je pomislil. Toda zdaj je bil že tako daleč proč od koč, da se ni maral vrniti, preden ne dožene, kdo je neznanec, ki korači pred njim. Pogumno je stopal dalje po sledovih, ura je že minila, morda še več, preden je prigazil vrh sedla. Od tu je imel prost razgled po dolinici pod seboj. Začuden je obstal. Tam ob spodnjem koncu doline je stal mož in grebel s težko palico po snegu. Že je razmetal sneg in zemljo tam naokrog. Lipe ga je gledal. Le kaj išče neznanec? Naj mu li gre pomagat?

Baš v trenutku, ko je to premišljeval, je mož tam spodaj veselo vzkliknil. Lipe ga je razločno slišal. Spoznal je moža. Saj to je vendar Urhov glas! Kaj išče le v tem vremenu sam v gorah? Takrat se je Urh dvignil, v rokah je držal puško. Zdaj je postalo Lipetu jasno, kaj počenja Urh v tem času in vremenu v gorah. Ni držal obljube. Znova je podlegel strasti. Na lov gre. Le kako bi preprečil in mu zabranil to početje? je premišljal.

Medtem si je Urh že obesil puško preko rame in se začel dvigati po zasneženem pobočju Krme.

Lipeta je mrzlo spreletelo. »Za njim moram,« je mrmral. »Ne morem ga pustiti samega na tej nevarni poti. Dohitim ga in pregovorim, da se vrne z menoj do Toške planine.«

Hitel je po Urhových stopinjah v dolino in naprej v breg. Vse više se je spenjala pot in ga utrujala, da je moral večkrat počivati. Nič več ni videl bratranca, ki je že dosegel skale in se skrila za njimi. Dospel

je do ozkega slemena in se bližal onim razjedenim pečinam, ki so omejevale dolinico proti vzhodu. Kakor mačka, večkrat po vseh štirih, se je plazil dalje.

Zopet zagleda Urha. Videl ga je, kako se je Urh ustavil in nepremično strmel nekam v daljavo na drugi strani slemena. Lipe mu je sledil z očmi. Zagledal je temno točko. Točka je stala mirna, negibna; zdaj pa se je mahoma zganila. Strel je odjeknil preko gora...

Takoj zatem se je zaslišal prestrašen krik, tako obupen in poln groze, kakor bi ga izustil človek v smrtni nevarnosti.

Lipe prvi hip ni vedel, kaj se je zgodilo. Šele, ko je videl, da je mesto, kjer se je še pravkar videla Urhova postava, prazno, se je zavedel, da se je primerila nesreča. Z divjo naglico se je pognal preko slemena in se zdaj pa zdaj zavihtel v drznem loku okoli zasnežene pečine.

Že je stal na mestu, koder je zmanjkalo sledi. Vlegel se je v sneg in se nagnil v globino. Ničesar ni videl. Napenjal je oči, toda vsepovsod sam sneg in ničesar drugega.

»Urh«, je zaklical v brezno.

Nihče se mu ni odzval, le odmev je ponovil njegov klic.

Znova je zaklical v globino, zdaj glasneje: »Urh!«

Čez hip je slišal jasno in razločno zdihovanje, kateremu je sledil slaboten glas: »Kdo je?«

Razveselil se je in se oddehnil: »Jaz sem, Lipe. Ali si se močno potolkel?«

»Ne, mislim, da se nisem. Le prvi hip me je tako prevzelo. Na polico sem se ujel. Ledena je in ne bom se mogel dolgo obdržati na njej. Ali moreš pomagati?«

»Seveda ti pomagam, le toliko potrpi, da najdem kaka oporišča zase, da ne zrknem še jaz za teboj. Imam vrv s seboj in ti jo spustim doli.«

Iskal je v snegu primernegega mesta, kjer bi na kako skalo pritrdil vrv, pa skale so bile vse ledene in vrv ni obstala na njih. Končno se je odločil za koničasto čer, ki je molela iz snega. Močno je pritrdil konec vrvi v ledeno zarezo in jo radi varnosti ovil še sebi okoli pasu.

»Pazi Urh, zdaj ti vržem vrv doli!« je zaklical. Prijel je vrv pri drugem koncu, jo zvil in zagnal v prepad.

»Ali te je dosegla?« je vprašal.

»Ne«, je prišlo od spodaj. »Prav nad menoj je obstala na previsni skali. Če moreš jo malo potresi. Morda se sprostí in pade navzdol.«

Lipe je močno stresel vrv in zdaj jo je Urh dosegel.

»Zdaj bom poskusil plezati kvišku«, se je spodaj oglasil Urh. »Počasi vleci vrv k sebi in pazi, da se ti ne izmuzne iz rok. Oprijemal se bom skal, da ti breme ne bo pretežko. Ali boš vzdržal?«

»Mislim, da bom.«

»Če bi le ne mogel splezati preko skal, bom dvakrat močneje potegnill za vrv. Takrat jo počasi spusti, da morem nazaj na polico«, ga je učil Urh od spodaj.

Lipe je zasadiil čevlje v izkopane stopinje in se nato močno oprijel zasnežene čeri. Mrzel sneg mu je ribal lica, on pa mraza še čutil ni. Da bi le zdržal, ko bo Urh plezal po vrvi iz globine!

»Sveti Bog!« se mu je tiho vilo iz prsi. »Pomagaj mi. Samo zdaj mi daj moči. Za življenje in smrt gre. Za Urhovo življenje.«

Ustnice so se mu brez volje premikale in trepet mu je šel po telesu.

Tedaj se je mahoma vrv stresla. Lipeta je stisnilo ob skalo in ga preželo v pasu. Sapo mu je jemalo in čutil je, kako ga vrv reže na dvoje.

Zdaj je pritisk mahoma odnehal. Lipe je potegnil vrv proti sebi, počasi se mu je udajala. Urh je plezal kvišku.

Počasi, počasi je plezal. Lipe je čutil na vrvi, kako je zdaj iskal opore, jo našel, se zopet povzpел kvišku, zopet iskal in plezal. Strašno počasi so potekale te sekunde. Pritisk v pasu mu je postal neznošen in zmanjkovalo mu je sape... Vsak hip se je bal, da se onesvesti in popusti. Le volja ga je še držala pokonci.

Že je mislil, da ne vzdrži več in da mora odnehati, ko je zaslišal prav nizko pod seboj Urhov glas: »Če ti je možno, suni vrv kvišku in me potegni preko previsa.«

Z vso silo, kar jo je še bilo v njegovem izmučenem telesu, se je uprl, poprijel vrv nad skalo in jo bolj z duševno ko s telesno močjo potegnil k sebi. In glej, udala se je. Nejasno je čutil, da se je uleglo Urhovo telo ob njem na skalo. Takrat je omahnil on sam. Zanjka je zdrknila s čeri in že je držal po strmini na drugo stran. Lovil se je z rokami in iskal opore. Pred seboj je zagledal rogovilast grmiček. S silo se je nagnil na desno in ga zagrabil, ko je pridrvel do njega. Ustavil se je, rešen je bil.

Potem ni vedel nič več. Onesvestil se je. Koliko časa je tako ležal, sam ni vedel. Šele rahlo gibanje ga je prebudilo. Odprl je oči in zagledal nad seboj jasno nebo. V sencih mu je udarjalo, nič ni vedel, kje je in kaj se z njim godi. S težavo je premikal glavo. Tik ob sebi je opazil znan obraz. Iskal in grebel je po spominu, kje je in odkod pozna ta obraz. Zdaj se je zavedel in spoznal moža. Bil je Joza. Mahoma se je spomnil vsega, kar se je bilo danes zgodilo. Rad bi bil vprašal, kaj je z Urhom, pa ni mogel spraviti besedice iz sebe. Tudi bi bil rad vprašal, kje je on in zakaj se ves svet okoli njega ziblje in vrti. Toda ni mogel najti besed svojim mislim. Le Joza se mu je prijazno smehljal in mu zdaj, ko je odprl oči, veselo prikimal. Toliko ie še videl, potem pa ga je zopet objela noč.

Zbudil se je v prijazni sobici na beli, mehki postelji. Nad njim se je sklanjal zgubani in blede materin obraz. Nalahno se je dvignil na mehkem vzglavju in tiho zašepetal:

»Mati!«

Mati se je vzdramila in radost ji je preletela trudni in izmučeni obraz. »Lipe, moj Lipe«, je rekla tiho in vsa blaženost, kakršno premore

le materino srce ob zavesti, da se ji vrača v življenje ljubljene otrok, je bila v teh treh besedih.

Pogladila ga je preko čela in po kodrastih laseh in se sklonila prav nadenj. «Saj zdaj bo vse dobro, da, vse bo dobro, ko si se zopet zbudil v življenje.»

Lipe je videl, da je imela solzo v očeh. Pogladil jo je po žuljavi roki in tiho šepetal:

»Ali sem bil dolgo bolan?«

»Predsnočnim so vaju z Urhom prinesli iz gore. Če bi ne bilo Joze, ki ga je skrbelo, ker te ni bilo toliko časa nazaj v kočino in je šel po tvojih stopinjah, dokler vaju ni obeh našel, pa šel po pomoč, pa bi bila oba zmrznila gori v snegu.»

»In Urh, kaj pa je z Urhom?« ja zaskrbelo Lipeta.

Mati je za hip pomolčala. Ko pa jo je Lipe le prestrašeno gledal, mu je povedala: »Saj si ga rešil, s teboj vred so ga prenesli v dolino. Ampak, ko je padel, si je zlomil nekaj reber in znotraj mora imeti hude poškodbe. Vse dni že bljuje kri in zdravnik, ki je bil pri njem, je samo z glavo zmajeval. Ubogi Balant, kako mu bo hudo, če bo edinega sina izgubil!«

Lipe je spustil materino roko in si zagrebel obraz v blazino. »Tak zato sem ga rešil«, je rekel čez čas ves v solzah, »da bo zdaj umrl.«

Vendar pa Urh tokrat še ni umrl, čeprav je tako napovedoval zdravnik. Bil je trda bohinjska grča, ki so ga bile gore utrdile, in tudi ta nesreča ga ni mogla umoriti. Že čez tri dni se mu je ustavila kri, groznica je popustila in ko se je zdravnik drugi teden zopet oglasil pri Hodnikovih, se je sam čudil, ko je našel bolnika toliko boljšega. Zdaj je bil že izven nevarnosti. Še teden dni je varoval posteljo, tistega dne pred praznikom svetega Martina pa je že prvič vstal in se smejal gospodinjici Franci, ki je prestrašena sklepala roki in ga za kriščevo voljo prosila, naj se pazi, da se mu bolezen zopet ne shujša.

In drugega dne potem so praznovali Srednjevaščani god svetega Martina. Sveti Martin je njih farni patron in vsako leto na nedeljo po njegovem godu ga slovesno počaste.

Lipe je bil na to nedeljo prvič po bolezni namenjen v cerkev. Praznično oblečen je stal na pragu hišice ter čakal mater, ki je imela še opravka v kuhinji. Veselo je odgovarjal znancem, ki so prihajali mimo. Zdaj ni bil več tujec tem ljudem. Kako napačno jih je sodil takrat ob prihodu semkaj. Pa je kaj kmalu uvidel, da se pod robato in trdo zunanostjo skriva mehko in nežno srce. Posebno v času bolezni je dobora spoznal njih dobroto. In stric Balant in Urh! Ta dva se kar ne moreta dovolj zahvaliti, kar jima je storil. Kaj vse mu je stric ponujal v plačilo, ker mu je rešil sina. Lipe bi bil rekel le eno besedo, pa bi mu dal stric vse, česar bi ga prosil. Toda Lipe ni maral ničesar prositi. Saj vendar Urh ni rešil zato, da bi ga zdaj plačevali. To je vendar moral storiti, vsakdo bi bil tako ravnal. O, tudi Lipe je bil ponosen fant!

»Kaj pa premišljuješ, Lipe?« ga je nagovoril stric Balant, ki je mahoma stal pred njim. »Ali si že dovolj trden, da boš mogel v cerkev?«

»Seveda sem stric, le mater še čakam, da pojdeva skupaj.«

»No, potem vaju pa z materjo povabim, da prideta zvečer k meni na martinovanje. Se bomo malo povesečili, ker se je vse tako srečno izteklo.«

»Bova pa prišla«, se je zdaj oglasila mati. »Malo veselja po teh težkih dneh, ne bo škodilo.«

In so odšli skupno k službi božji.

Lipe danes ni mogel zbrano moliti. Vsak hip so mu misli begale drugam. Zdaj gori na Uskovnico k skladovnici tramov, ki ga še vedno čakajo, da jih znese v goro, zdaj do one nesreče v gorah, zdaj zopet v bodočnost, ki mu jo je obetal profesor s kačami. Greh se mu je zdelo, ker je tako raztresen; zato se je ozrl na glavni oltar. Tam se je bleščal sveti Martin ves v zlatu in ves v lučkah. Njemu ob nogah je mirno čepela bela goska z lepim rumenim kljunom. O ta goska- Lipetu je bila vedno v skušnjavo, kadar jo je pogledal. Danes pa še prav posebno. Zdelo se mu je, da bo zdaj zdaj razprostrla peruti, zagagala, kakor znajo gagati samo goske, hreščče, kričavo, in bo srfotala v zrak in bo sveti Martin ostal sam v oltarju. Ali pa jo je videl pred seboj na krožniku lepo zarumenelo in se je prijetna vonjava širila naokoli. Nak, danes se je Lipe zaman silil v pobožno molitev.

Mati Lucija je stala ob njem vsa srečna in blažena. Da se je le vse tako lepo uredilo, je mislila. Toliko se je bala za fanta, da bo krenil na napačno pot. Že doli na Otoku so se vsi jezili nanj. Še sama je podvomila o njem takrat, ko se je pijan vrnil iz semnja v Kranju. In potem ona nesreča z očetom! Kako jo je bolelo, ko je videla, da je njen sin postal berač in da že tako živo občuti to nesrečo. Bala se je sem v Bohinj do brata, ki je bil trd in robot. Zdaj pa ve, da je bila prav to njena sreča. Gore so ji rešile sina. Tako se je navezal nanje, tako jih je vzljubil, da so bile te sile v njem močnejše, ko slabosti. Mlad je še, pa že tako utrjen, tako poln močne volje. Slabo dediščino mu je oče zapustil, zdaj pa se mu je spremenila v blagoslov. Silna hvaležnost ji je vstala v duši do Onega, ki usmerja naša pota in tako bogato poplača vsako uro trpljenja. V pobožni molitvi se je zahvaljevala svetcu božjemu in nebesom za pomoč.

Kako slovesen je bil za Lipeta današnji dan. Ves dan so se oglašali pri njem znanci, katerim je moral podrobno pripovedovati o tisti nesreči z Urhom in kako ga je rešil. Tovariši so ga z občudovanjem gledali in nikoli jim ni bilo dovolj pripovedovanja. Šele pod noč je ostal sam. Tiho se je splazil pod streho in poiskal tam za tramom ob lini pisani bič, ki mu ga je bil oče kupil nekdanj v Kranju na semnju. Zadnje očetovo darilo! Koliko časa je že minilo od takrat in kaj vse je bil že doživel od tistega dne, ko ga je premagala pijača v gostilni

pri Jahaču! Dolgo je gledal bič in zdelo se mu je, da mu zopet govori oče, kakor mu je govoril onega dne, preden je umrl. Slišal je njegove besede in zdelo se mu je, da je med njimi vesel prizvok. Oče je bil zadovoljen z njim. Vsa ta leta je zvesto držal, kar mu je bil takrat obljubil. O, ni bilo vselej lahko. Toda, kadar mu je bilo preveč težko, da že ni mogel več štrpeti, takrat se je zatekel semkaj v ta skriti kotiček, kamor ni nihče vedel za njim. In vselej je kakor zdaj vzel bič v roke in ga ogledoval in vselej mu je potem postalo srce lažje.

Dolgo je ogledoval bič; pretipal mu je s prsti vse vozle na jermenu. Nato pa ga je skrbno obrisal in pritisnil na trdi les svoje žgoče ustnice in svetla solza mu je zdrknila po licu. Globoko je vzdihnil in spravil bič skrbno zopet nazaj za tram.

Zvečer sta se odpravila z materjo na gostijo k stricu. Vsa družba s planine je bila tam. Joze, sirar Vorenc in tudi planšarica Meta, tista z Uskovnice, o kateri so pravili, da je »grozna«. Danes ga ni več dražila z mlekozobim dečkom. Kakor z odraslim fantom je ravnala z njim.

Pojedina je bila velika in nazadnje so prinesli na mizo tudi gos. Lepo rumena in dišeča se je šopirila na belem krožniku in Vorencu so se zasvetile poželjive oči, kadarkoli jo je pogledal. Takrat je prišel med goste tudi Urh; še ves bled in slaboten je bil. Usedel se je naravnost poleg Lipeta in mu ovil shujšano desnico okoli vratu.

Stric Balant pa je vstal in odrezal Lipetu najlepši kos pečenke. »Naš rešitelj si«, je rekel vpričo vse družbe, »in ne vem, kako bi se ti prav zahvalil za tvoje junaštvo. Hišico, v kateri stanujeta z materjo, vama podarim in še kos zemlje vama bom pridal, da se bosta lahko brez skrbi preživela. Rad bi vama še kako pomagal, pa ne vem, sam nočeš ničesar povedati, kaj bi rad.«

Tedaj je vstal pastir Joza in rekel: »Jaz pa vem, kaj bi Lipe rabil.«

»Kaj?« je hitro pograbil Urh.

In Joza je začel pripovedovati, kaj je Lipetu obljubil profesor s kačami in zakaj se je Lipe tako gnal pri delu za Kredarico. »Zdaj je seveda dela konec in zaslužka tudi«, je skončal svoje besede.

Lipe je ob Jozinih besedah rdel, sram ga je skoraj bilo in silil je v Jozo, naj bi nehal. Ne, za to delo noče plačila. Šimnov Lipe ne prosjači, kakor je prosjačil njegov oče.

Stric Balant pa je rekel: »Radi mojega sina si moral prenehati z delom in si ob zaslužek. Le svojo dolžnost storim, če ti to povrnem. Saj ni treba, da sprejmeš to kot darilo, naj ti bo posojilo, ki mi ga boš enkrat vrnil. Ves se boš posvetil našim goram, in vem, da bo enkrat še kaj velikega iz tebe. Pokazal si že, da bo. Pa saj tudi ni čudno«, je še dostavil, »ko pa imaš tako mater. Vesel sem, da imam tako sestro, prav zares sem je vesel.«

In natočil je kozarce in vsa družba je napila Lipetu. Lipe sam pa je odrinil kozarec in rekel odločno: »Ne bom pil.«

»Zakaj ne?« ga je ustavil stric. »Danes lahko piješ, danes slavimo tebe. Kdo ti brani?«

»O č e t o v d u h«, je tiho, skoraj sam zase odgovoril Lipe.

Aljoška

(Kalina-Malina. Iz bolg. prevedla P. Hočevanjeva.)

Lilo je. Debele kaplje so kakor brizgi odskakovale iz blatnih luž na ulici in okence v podzemnem stanovanju je bilo čimdalje bolj motno.

Mali Aljoška ni mogel več gledati skozi okno. A to mu je bilo edino razvedrilo v mali podzemni sobici, kjer ni bilo ne igračk, ne knjižic s slikami. Da bi prišel vsaj Vanjo, sin sosedu, ki ga nadzira, kadar gre mati na delo.

Še zadnjič dihne na šipo, tako kakor je videl mamo, ko je brisala okna. in poizkusi z ročico, da bi zbrisal roso, potem zleze s stola in se stisne v edini prazni kot.

Čim dalje bolj se mrači. Z ulice ni slišati šuma v tem oddaljenem kraju mesta. Samo dež udarja.

Ko se tako stiska v kotu, misli na mater. Pozno zvečer se vrača in on ji ni še nikoli rekel »lahko noč!« Mesto nje mu daje večerjo Vanjeva mati in ga deva v posteljo. Ta žena pa ima tako težke roke in kadar se mu dotaknejo lic, so tako raskave. Perica je in njen glas je sirov in kadar se jezi na Vanja vpije, kriči...

In ko Aljoška tako primerja svojo mamo z Vanjevo, mu postane težko in bi tako neizrečno rad, da bi bila sedaj pri njem, da bi ga božala z mehкими rokami, da bi mu polahko zapela: »Spavaj, dete moje, spavaj!«

Ko si tako misli, stopi v sobo Vanjo, ves moker od dežja. Prižge svetiljko, ki visi na steni, položi na golo mizo kruh in sir in pravi:

»Aljoška, na, pojdi večerjat! Potem bo prišla moja mama in te bo dela spat.«

Toda Aljoška se ne premakne. Modre oči so široko odprte in čudna svetloba leskeče v njih. Vanjo ga začudeno pogleda.

»Na, Aljoška, kasno je že... Mama pride precej... Name bo huda, Aljoška...«

In veliki deček prisluhne. Zdi se mu, da sliši materine coklje. Preplašeno upre pogled v vrata.

Pa ni nikogar. Dež je bil nekolikokrat močneje pljusnil na okence.

Takrat pa Aljoška vstane in se približa Vanji, zaupljivo položi ročico v njegovo in glasek njegov zveni kakor srebrn zvonček v tišini mrzle sobice.

»Vanjo, pelji me k mami. Tako rad bi jo videl.«

»No...« mu hoče deček nekaj reči.

»Pelji me!... Mama mi je obljubila, da mi bo prinesla pravega kužka. Če mi ga bo prinesla, ga bom dal tebi, samo pelji me k njej!«
Izkušnjava ni bila majhna. Kužek! In če je še bel s kodrasto dlako, kakršnega je videl Vanjo, da se je sprehajal za gospodinjo!

Ne da bi bogvekaj premišljaj, prime deček malega Aljoško in ga odpelje.

Močno je še lilo. Po ulicah je bilo popolnoma tiho. Oba otroka sta se pritiskala drug k drugemu in korakala iz temne predmestne četrti proti razsvetljenemu središču prestolnice.

Celo uro sta hodila. Vsa mokra se ustavita pred veliko kavarno. Vanjo pusti Aljoško pred vrati in steče domov. Odsekani koraki pričajo, s kakšnim strahom se je vračal in kaj ga čaka. Ali kužek, beli kodrasti kužek bo odtehtal vse trpljenje.

* * *

Velika kavarniška okna so bila zavešena. K sreči je Aljoška staknil nepokrit kotic, kamor je pritisnil lička in gledal.

Spočeta ni mogel videti mame. Srce mu je močno utripalo, da ni ničesar razločil. Počasi pa se mu je umirilo.

In Aljoška vidi okoli okroglih mramornih miz mnogo moških. Pušijo in se glasno pogovarjajo. Fantek nima rad glasnega govorjenja in se skoraj preplaši. Ali ko zagleda mamo, kako hodi od mize do mize s podnosom v roki, pozabi strah, pozabi vse . . .

Oh, kako majhna se mu je zdela mama v tem belem predpasničku! In kako lepa je bila! Na stropu so bile električne svetiljke, velike kakor sonce in njih svetloba je osvetljevala mamine lase, da so se zdeli zlati. Topli zadušni zrak ji je razlil rdečico po licih. Oči so bile svetle in bleščeče. Aljoška je videl celo medaljonček, kjer je bila skrita očetova slika. In tako mu je bilo v tem trenutku veselo pri srcu, da se ni mogel premagati, ko je šla mama proti mizi, ki je bila najbliže oknu:

»Mama, mamica, mama!«

Zdaj pa se je zgodila nekaj nepričakovanega. Podnos s kavo se strese v maminih rokah, se nagne in polne čaše padejo na tla . . .

V tem trenutku pa zavpije nekdo čisto blizu Aljoške:

»Ti neroda, ti! Ti si prava strežajka, zakaj nisi raje doma? Razbila si mi najlepšo posodo in polila gospoda po hlačah!«

Uboga žena obstane vsa bleda in prestrašena. Zmešano šepeta: »Oprostite, oprostite, res nisem hotela . . .«

V Aljoškinem srcu se nabere toliko boleti, da se ne more premagati; z roko pritisne na težka vrata in stopi v kavarno. Nihče ni opazil, kako je prišel do hudega gospoda, ki je bil že sedel k blagajni, kako je preplašeno vzdignil ročico proti njemu in zavpil tako, kakor ni Aljoška do takrat še nikdar zakričal:

»Slišite, gospod, nikar se ne jezite na mamo. Ona ni kriva. Jaz sem jo poklical . . . Jaz sem kriv . . . Nikar se ne jezite nanjo, zato ker . . .«

Ni še izgovoril vsega. Dvoje nežnih rok ga je visoko vzdignilo, topel objem mu je ogrel mrzel životek, presrčni poljubi so mu posušili mokre laske in srečen smehljaj mu je vdušil težko muko.

Takrat se mož od blagajne približa materi in otroku. »Oprostite,« reče materi, dečku pa daje veliko mlečno čokolado.

Ko sta šla sredi noči mati in Aljoška proti domu, je bil dež že ponehal. Po ulicah v predmestni četrti so šumeli samo še potoki. Mati si je pritiskala dete k prsim, grela ga z dihom in mu govorila nekaj, kar je bilo težko razumeti, a je bilo tudi tako toplo kakor materin objem.

»Aljoška, pristrčni moj, ti si se nocoj obnašal kakor pravi mož, tako kakor bi se obnašal tudi očka, če bi bil še živ. Dostojno si varoval čast svoje matere, ki nima razen tebe nikogar drugega na tem svetu, nikogar, da bi se zanjo zavzel. Kako sem ti hvaležna, Aljoška, ko bi ti vedel, kako sem ti hvaležna!«

Racko-slikar

Racko in njegova mama sta zagledala v mestnem vrtu veličastnega gospoda z veličastno brado, ki je na platno slikal lepo gospo. Takrat se je sonce nagibalo proti Rožniku in gospa se je blaženo smehljala v rdeči barvi njegovih žarkov. O, Racko je takoj stekel k slikarju in zastrmel v podobo, in kaj se hoče — mama je morala za njim. »Oprostite, gospod slikar, mojega malega zanimajo vse izvanredne stvari«, je rekla. Gospod slikar pa se je prijazno nasmehnil in potrepljal Rackota po rami. Dobro se mu je zdelo, da strmi Racko z velikimi, zvestimi očmi zdaj v sliko, zdaj v mlado gospo: »Vi, gospod, slikate čudovito lepo. Še naša učiteljica bi ne mogla slikati tako kot vi. Gospa je prav lepa. Ali boste naslikali tudi Rožnik in sonce za njeno glavo,« je vprašal Racko. »Ne — samo sončne žarke in pa tiste rože, ki rastejo onkraj steze, bom naslikal poleg gospe,« je odvrnil slikar in se smejal dobrovoljno. »Pa nima morebiti gospa kakega sinčka, da bi ga naslikali poleg nje?« — Sedaj pa je planila gospa v smeh. In slikar je naslikal na podobo še nasmeh lepe gospodične, ki še ni bila gospa — ampak kmalu bo.

Lepa gospodična je bila zelo dobre volje in je stisnila Rackotu v roko zavojček bonbonov, slikar pa dva dinarja: »Ko boš velik, moraš postati slikar — sedaj se pa le pridno uči«, je rekel in prijazno pokimal z veliko brado.

»Veš, mama, ko bom velik, bom prav gotovo za slikarja,« je govoril Racko na poti domov. »Nosil bom dolgo brado, slikal lepe gospodične in delil dinarje otrokom, ki me bodo občudovali.«

*
*
*

Drugi dan je Racko pritrdil velik papir na desko, ki jo je rabila mama za pranje perila, obrezal svinčnik in počakal, da je prišla Lija. »Milostliva gospodična Lija, izvolite z menoj na vrt, kajti nameravam vas slikati, čeprav samo s svinčnikom, kajti barvice še nismo jemali v šoli.«

Radostna je odkorakala Lija za Rackotom na vrt, za njo pa sta korakala hišni kuža in hišna muca.

»Milostliva gospodična, izvolite sestri v travo pred ta cvetlični grm in prav prijazno se morate smejati. Tu pa vam dam te bonbone. Če pride Tinče Kosmatinov in če bo pohvalil sliko, pa mu kar izročite bonbone! Seveda brade še nimam, da bi bil slikar, pa bo že zrasla, saj je mama povedala, da bo.«

Lija je sedla v travo pred cvetlični grm — na desno in levo od nje muca in kuža, v ozadju pa je bilo videti Rožnik in zahajajoče sonce. Sončni žarki so obsevali cerkvico na vrhu Rožnika, Lijo, kuža, muco, cvetlični grm in Rackota, ki je ves blažen hitel risati vse, kar je videl pred seboj. Vanj so strmele globoke Lijine oči. Risal je hitro in ni nič rabil radirke. Usta so se mu od veselja široko smejala in že dolgo ni bil Racko tako vesel kot to uro. Le to bi hotel še, da bi se Lija prijazno nasmehnila, toda ona se je držala silno resno — pa tudi muca in kuža in cvetlični grm in Rožnik in cerkvica na njem in sonce, ki ni hotelo zaiti. »Milostliva gospodična, končal sem vašo sliko. Le podpisati moram še: — To je Lija, — da vas bo vsak poznal in: — Narisal Racko, — da bo vsak vedel, da sem vas narisal jaz.«

Lija je stopila pred sliko in vsa zažarela v veselju: »Ti Racko znaš čudovito risati. Sonce je prav tako, cerkvena je prav taka, Rožnik je prav tak, cvetlični grm je prav tak, kuža je prav tak, muca je prav taka in jaz sem prav taka. Res, Racko, jaz te imam rada, ker ti znaš vse. Ali daš meni to sliko?« »Bom prej mami pokazal. Zvečer se ona vrne. Jutri pa izročim sliko tebi.«

Toda prav tedaj je prikorakal na vrt Tinče Kosmatinov — stopil je pred sliko in se široko zarežal. »Kako packarijo pa si tukaj narisal, Racko!«

Racko in Lija sta odrevenela od začudenja. »Kdo pravi, da je packarija,« je zakričal Racko. »Tebi, Tinče, manjka eno kolo v glavi,« je zaklicala Lija. Toda Tinče Kosmatinov je nadaljeval hudobno in neusmiljeno. »Ta cerkvena na vrhu se bo podrla že čez pol ure, ta kolovrat zraven nje naj bo sonce — in še na desni strani cerkve zahaja mesto na levi. Na Rožniku nisi

narisal nobenega drevesa. Cvetlični grm je menda pijan, da visi tako postrani. Pes ima prevelika ušesa in manjšo glavo kot mačka. Mačka ima glavo večjo kot vse telo, predolg je rep in predolge brke. Lija ima preširoka usta in premajhen nos. Podpisal si se tako, kakor bi kdo srako namazal s črnilom po podplatih in bi potem skakala po papirju.«

Racko in Lija sta turobno poslušala te krute besede in Liji so se prikazale debele solze v očeh. Racko pa je preplašen strmel na risbo. »Če bi ti Tinče pohvalil to sliko, pa bi ti dala te bonbone,« je zavzdihnila Lija in pokazala Tinčetu zavojček. »In jaz bi ti dal dva dinarja,« je pristavil Racko. »Pa saj ne pravim, da ni slika lepa,« je vzkliknil Tinče in slinje so se mu hotelo pocediti na brado. Toda Lija in Racko sta odšla molče s sliko v hišo. Kuža in muca sta počasi stopala za njima. Racko je skrnil sliko pod posteljo v spalnici in ni nič zvečer povedal mami, da je risal Lijo. Z zelo težkim srcem se je napotil spat.

* * *

Ponoči pa je naenkrat zrasla Rackotu brada do pasu. Brada pa je bila iz čistega zlata. Naenkrat se je razgrnila stena sobe in vanjo je prikorakalo sonce. »Daj, Racko, pokaži mi sliko, da se ogledam, ko si me narisal tako lepo,« je reklo sonce in stopilo pred sliko. Potem je priskakljal k podobi cvetlični grm in ves zadehtel v radosti, ko se je zagledal narisane. Potem je radostno prilajal v sobo kuža in je veselo primijavkala muca. In potem je končno dospela še Lija. Vsi so se gledali in občudovali v podobi. »Lepi smo vsi, toda najlepša je Lija,« so rekli: sonce je reklo s toplim in svetlim, cerkvena z donečim in pobožnim, Rožnik s širokim in zelenim, cvetlični grm z dehtečim in rdečim glasom. Muca in kuža pa sta pritrdila: »Mijav, mijav; hov, hov, — res je tako!« Potem so vsi radostni zaplesali krog Lije in Lija je rekla: »Racko, tako lepo zlato brado imaš. Ti si res pravi slikar. Ne veš, kako te imam rada. Prav nič ne verjamem Tinčetu Kosmatinu.«

Mama pa je mislila: »Bog ve, kaj se sanja mojemu Rackotu, da se tako sladko smeje v sanjah.«

Alojzij Novak:

Napisi

Razen znakov Jadranske Straže rabimo za razne prireditve tudi napise, ki morajo biti seveda tudi tako izdelani, da ne žalijo oko.

Napise delamo na dva načina, in sicer zrišemo ves papir ali pa izrežemo posamezne črke ter te potem sestavljamo v besede. Priporočal bi vam drugi način, ki je enostavnejši in za vas bolj pripraven.

Najprej določimo velikost t. j. visokost in širokost črke ter si zrišemo tak pravokotnik. Pravokotnik razdelimo z dvema pravokotnicama na tri enake dele. V priobčeni sliki imate točno občrtane take pravokotnike in v njih črke. Za črko M je treba 4 dele, za J in L dva dela, za I pa samo 1 del. — Pravilna razvrstitev, lepota in čitljivost napisa je odvisna od vmesnih prostorov, ki morajo biti kolikor moč ploščinsko enaki. Šele ko smo natančno ugotovili, kako bodo stale črke, jih stalno prilepimo.

Mesto iz barvastega papirja izrežemo ali izžagamo črke lahko tudi iz lepenke ali lesenih deščic (posebno pripravne so suho sklejane ve-

zane plošče) ter jih pribijemo na primerno široke letvice. Taki napisi so zelo priljubljeni, ker dobro učinkujejo, obenem je pa njih izvršitev zelo enostavna in lahka (slika). Napis izgleda posebno čedno, če so črke in letvice v različnih barvah.

Ker rabimo napise velikokrat tudi v temi, jih izrežemo kot transparente, kar ni težko, le pri nekaterih črkah n. pr. pri o, r, b itd. je treba paziti, da nam notranji (nerazsvetljeni) del ne izpade. Pri takih črkah napravimo tako imenovane mostičke (glej črko Č, U, O, Š, R).

Pa še nekaj! Velikokrat je treba več enakih napisov in bi bilo zamudno napravljati vsakega posebej. V takih primerih si izrežemo iz risarskega papirja ves napis, kakor za transparent, tako imenovano šablono (patrono). Šablono položimo na drug papir ter jo pripnemo ali obtežimo, da ne dela gub. Za delo potrebujemo obrabljeno zobno ščetko (krtačico) in mrežico, ki si jo izposodimo pri materi. V kuhinji rabijo namreč mati za precejanje juhe, kave in drugih tekočin razna cedilca in sita, ki imajo žimnate ali žične mrežice. Za naše delo so uporabne mrežice iz žice samo, da niso premajhne. V skledico si pripravimo precej močno vodeno barvo kakršne hočemo imeti črke. Ščetko pomočimo v barvo ter podrgnemo z njo po mrežici, ki jo držimo kakih 3 do 10 cm nad papirjem. Na papir prše drobne kapljice barve, ki pokrijejo vse odprtine na spodnjem papirju. S premikanjem mrežice od črke do črke in drgnjenjem po njej s krtačico, ki ne sme biti preveč napolnjena z barvo, napršimo vse odprtine. Ko se nam zdi, da je nanešene že dosti barve, počakamo, da se kapljice malo osuše in previdno odstranimo šablono in na podloženem papirju imamo lep in čeden napis. Osušeno šablono položimo na drug papir in ponovimo opisano delo tolikokrat, kolikor napisov rabimo. V primeru, da rabimo prav veliko napisov, si izrežemo šablono iz papirja, katerega smo prej prepojili s firnežem, ko je tako prepojen papir dobro suh, je zelo trpežen in ga rabijo sobni slikarji za šablone, s katerimi patronirajo stene.

Pa še nekaj! Velikokrat je treba več enakih napisov in bi bilo

 BRDAVS

KAR ČEZ JE POZNAL VES . VSI SO
 PISALI O NJEM KAKOR O KAKEM . NOVINARJI SO GA
 OD SPREDAJ IN OD ZADAJ IN OD STRANI. VSE
 TEGA SO MU PISALE , ALI GA VABILE PO BRZO-
 JAVU IN K SEBI. JE RAD ŠEL. POTOVAL JE Z
 V I. RAZREDU ALI S V NAJLEPŠI KABINI
 ALI SAM V . VIDEL JE , PREPOTOVAL ,
 SE BOJEVAL V IN CELO NA JE BIL. POVSOD
 SE JE IN VSE NASPROTNIKE JE VRGEL OB TLA.
 ZASLUŽIL JE , DA SO MU ZMANJKALI , KAMOR JE
 SPRAVLJAL . NAZADNJE SE JE SPOMNIL TUDI
 SVOJIH   IN JIM POSLAL . TUDI JIM JE PISAL,
 DA JIH BO OBISKAL Z . DOMAČA MU
 JE PRIPRAVILA LEP SPREJEM. PEVCI SO SE VADILI, VAŠKA

 SE JE NAUČILA NOVO KORAČNICO, SO SE
 VADILI KORAKATI IN FANTJE SO NA KONCU VASI POSTA-
 VILI . NAŠ JE HITEL S SVOJIM , PROTI
 DOMAČI . NEKOLIKO SE JE ZAMUDIL PRI MUSO-
 LINJU, KI GA JE IN . ALI KO JE DOSPEL, SO
 SE DOMAČI OD VESELJA . ON PA
 SE JE .

Adam Milkovič:

Ilustriral Janez Trpin

Medvedek Markec

(Konec.)

Ko se je ozrl, je prestrašen zamižal. Proti njemu je dirjal pes in lajal z visokim glasom. Psa se je Markec najbolj bal v življenju — kaj bo pa zdaj?! Še malo in stala sta si nasproti. Pes se je venomer zaganjal v malega kosmatincea in klical svojega gospodarja. Zdajci zagode Markec kakor moč globoko in se možato postavi na zadnje noge.

Tedaj pa se je zabliskalo. Pok, pok!

»Au!« zatuli Markec in moli od sebe ranjeno tačko, potem pa po treh odčota za bližnji grm. Tam se zarije v

listje in joka. Oblizuje si tačko in plaho ogleduje rdečo kri, ki mu kaplja iz ranice. Potem se zarije še globlje in utihne. Ampak čez nekaj časa ga zgrabi nekdo za zadnje noge in ga potegne iz grmovja.

Zdaj je po meni! meni Markec in se, glava brihtna, hitro potuhne. Miži in kakor mrtev telebne na tla, še ne diha ne. Ob njem stoji visok človek s puško v roki in kliče:

»France! France! Mrcina kosmata, je že po njej...« in še udari s kopitom Markca po glavi. O, kako ga je zabilelo!

Malo nato pride k njemu še nekdo. Tudi ta ima puško in ga dregne z njo v trebušček. Nato si oba maneta roke in se smejeta. Potem ga zvlečeta na pot, ga tam naložita na voz in poženeta konje.

Markec leži kakor mrtev, ne diha in miži.

»Mrcina je še mlada,« se pogovarjata ona dva na vozu, »kako mehko dlako ima, še danes ga moramo odreti.«

Zapeljala sta na prašno cesto in obstala pred prvo gostilno. Položila sta pred konja mrve in odšla v hišo, še pes je šel za njima.

Markec je previdno priprl oči, pogledal na to in na ono stran in previdno zlezel na kraj voza. Potem se je skobacal na tla in hitro, kakor so ga noge nesle — odhlačal naravnost proti gozdu... Tekel je na vso moč, saj se mu je pa tudi mudilo! In še kako!

Šele v gozdu se je ozrl.

»Ali sem vaju? Hm!«

Iz tačke pa mu je še vedno curljala kri in na glavi mu je odganjala buška. Ko je odčotal naprej, je nenadoma zaslišal:

»Markec!«

Znan se je zazdel medvedku ta glas in se je hitro odzval:

»Tukaj sem!« je zaklical in odhlačal proti grmičevju. Kako se je začudil! Nasproti mu je pritekla sama gospa Golobrada.

»Oh,« je hitro potožil Markec in dvignil ranjeno tačko, »kako me skeli! In tukaj tudi,« je nastavil in pokazal buško na glavi.

»I, zakaj si pa bežal iz luknje!« je dejala gospa Golobrada in se ozrla po palčkih Godrnjavčkah, ki so prilezli za njo. »Naprej bi bil lezel, saj pelje tudi tod pot v naše domove. Oh, saj pravim!« je tarnala in si hitro odvezala predpasnik. Potem ga je lepo ovila Markcu okoli ranjene tačke in mu še malo popihala na glavi.

»Kako ste dobri!« se ji je zahvaljeval Markec, čeprav jo še ni nikoli pokusil. Oprezno se je ozrl na cesto. Tam daleč spodaj sta hodila okoli voza tista dva lovca in se ozirala v gozd.

Ni bilo mnogo časa...

»Kar brž!« je svetovala gospa Golobrada in odpeljala ubeglega Markca okoli posekane bukve, kjer se je medvedek kar hitro skobacal v odprtino med koreninami. Za njim je zlezla gospa Golobrada in še vsa dolga vrsta palčkov Godrnjavčkov.

Ko so bili že daleč pod zemljo, je Markec pogledal obvezano tačko in bridko potožil:

»Koliko nesreče je na naši družini. Nikomur nisem ničesar žalega storil, pa me zmirom preganjajo, zapirajo v kletke in sedaj še streljajo name... Uh, uh, kako boli...«

Pa so ga odpeljali naprej po votlini in so vsi glasno jokali, kar po bradah so jim tekle solze. Malo nato so obstopili Markca palčki Ranocelniki. Imeli so bele halje in so bili videti zelo učeni. Ko jim je gospa Golobrada povedala, kako in kaj se je zgodilo, so poklicali še krojače in šiviljo Iglovito. Palčki Ranocelniki so iskali po lončkih zdravil, Markec pa je potrpežljivo dvignil ranjeno tačko, raz katero so mu odvezali predpasnik gospe Golobrade. Šivilja Iglovita je vdela v iglo srebrno nitko in skrbno pričela krpiti pretrgano kožico. Prav previdno je ubadala, Markec ni niti čutil, tako dobro je znala. Krojači so ta čas pripravljali obveze, oni v belih haljah pa pripravljali mazilo. Radoveden je pogledal Markec, kako in kaj to gre — pa joj — šivilja Iglovita je pri priči zabodla iglo prav v sredo ranice.

»Au, au,« je zavekal Markec, »boli me, boli.«

»Stara sem in slabo vidim,« se je izgovarjala šivilja.

Pa je bilo kmalu dobro. Palčki so pristavili leščerbe še bliže, šivilja Iglovita pa si je nateknila še očala in previdno šivala dalje zevajočo ranico. Samo še enkrat, dvakrat je ubodla in že je bilo njeno delo končano. Sedaj so prišli na vrsto ranocelniki in drugi Godrnjavčki. Pomaknili so lonček malo bliže, zajeli iz njega pripravljeno mažo in jo skrbno pokladali na ranjeno tačko. Kako lepo je Markcu pohladilo pekočo rano!

»To pa, to!« je pokimal.

Potem so privlekli tisto dolgo obvezo, ki so jo bili marljivi krojači tako lepo sešili in so jo pričeli ovijati medvedku okoli bolne nožice. Dolga je bila pa res! Kar predolgo so sešili. Pa so prinesle šivilje škarje: reza, reza, reza... in je bilo kar hitro pri kraju.

Markec si je zadovoljen ogledal tačko, potem pa jim je pokazal še buško na glavi. In so mu palčki še na buško nanosili nekaj tiste maže in mu skrbno obvezali glavo. To je šlo težje, zakaj Markec je imel velike zobe in prav nič se ni vedelo, kaj se skriva pod buško v medvedovi glavi... Pa je šlo tudi to po sreči in so bili vsi zadovoljni, najbolj pa Markec. Od radosti se je spet izpozabil pa zitegnil jezik, ampak mu je vsak hitro odmaknil bradato glavo, samo gospa Golobrada se ni prestrašila in je rekla:

»Na, le oblizni, Markec, le.« —

Po je prav tisti čas pristopil palček Dolgobrad in se obrnil k dobrosrčni ženici:

»Večerja se smodi,« je dejal skoro užaljeno — hm, pa je niti še pristavili niso! Gotovo se je Dolgobrad zbal za gospo Golobrado — kaj pa, če bi jo mu mrcina kosmata pojedla? To bi bila lepa reč — kdo bi jim pa potem kupal? In se je medvedek spomnil, da je lačen pa je rekel previdnemu palčku Dolgobradu: »Lačen sem!«

»Ali ste videli?« se je ozrl Dolgobrad po palčkih Godrnjavčkih in namignil ženici naj se hitro odstrani. »Bomo pa nekaj polžev prinesli,« je dejal nato kosmatinu.

Potem so mu jih prinesli. Kar na ramena so si jih bili naložili in za roge so jih držali. Pa je bilo še vse premalo za lačnega Markca. Pretegnil si je ude in odšepal po votlini. Med potjo so mu palčki razkazali še to in ono, nato pa ga odpeljali v hlevčke, kjer so cvilile miši in se drenjali krti.

»Kaka večerja!« je vzkliknil Markec in hlastal po njih.

Potiho so godrnjali za njim palčki:

»Vso živino nam bo pojedel, kje bomo pa drugo dobili?«

Ampak Markec je imel desno uho prevezano in si še malo ni mislil, da je komu v škodo. Še prav vesel je bil in se je šele po dolgem času potrepljal po trebušku.

»Pri materni šapi,« je stresel kosmato glavo, »zdaj pa ne gre več.«

Vse zbegane so se stiskale po koteh preostale miši, pa jim je Markec kar precej povedal:

»Saj nocoj ne bom nobene več pojedel, ne, ne. Jutri, šele jutri!« jih je slabo potolažil.

In je obljubo tudi držal. Naslednji dan je pohrustal palčkom Godrnjavčkom še vso preostalo živinico. Prizanesel je samo najmlajši miški: »Ti boš pa za seme ostala, ti bom samo glavo odščipnil!« In jo je res. Kako je bil poreden!

Tretji večer se je poslovil od dobrih palčkov, se jim še enkrat zahvalil za njihovo gostoljubnost in dejal:

»Sedaj pojdem pa mamico iskat, tako dolgo je že nisem videl. Ali ste kaj slišali o njej, Rjavka ji je ime? Kaj praviš?« se je hitro obrnil k malemu Godrnjavčku, da je siromak od strahu zamižal in sedel v lonec.

»Nič, nič, nič...« so namestu njega vsi odmajali z bradami. Zelo nerodno jim je bilo.

Potem so mu želeli srečno pot, mu z leščerbami posvetili pred votlino, in Markec se je ves obvezan podal v temni gozd z edino željo, da bi spet našel svojo skrbno mamico, po kateri mu je postalo že tako težko.

Že se je izgubil v temni gošči, ko se je obrnil in odhlačal nazaj, Pred votlino je zmajal z glavo:

»Nocoj je pa kar pretemno!«

Ko so prilezli iz globine palčki Godrnjavčki, jih je poprosil:

»Nič ne vidim, tema je. Ali bi mi mogli posoditi leščerbo? Bom pa po dveh hodil.« je rekel.

Pa so mu jo kar precej obesili na tačko.

»Zdaj pa že bo!« je pokimal in odšel na pot.

»O, tako se pa že hodi, tako. Se vsaj kam vidi!«

Ko je našel stezo, je hodil raje po njej. Tu in tam je pogledal na leščerbo, si jo previdno popravil, da mu ni smuknila s tačke in zadovoljen nadaljeval pot.

Z drevja je odpadalo listje, noči so bile dolge pa je tako pričotal že dokaj daleč, ko nenadoma sreča ob poti žensko, ki je šla k sv. Trojici k prvi maši. Hotel se je umakniti, pa je bilo že prepozno.

»Dobro jutro, oče!« je pozdravila ona, ko ni videla, da je za leščerbo medved. »O mrcina kosmata!« se je prestrašila potem, se zagnala nizdol in se sede pripeljala na senožet.

Markec je urneje pobral podplate in se previdno ozrl. Pa je siromak premalo pogledal predse in se spotaknil ob krcelj. Leščerba je odletela s tačke in se zakotalila v mlakužo: ššššš, je zacvrčalo.

»Na,« se je pobiral Markec, »zdaj je pa spet tema.«

Pa je bila res. Nekaj časa ni prav nič videl. Ko se je pa malo razgledal, je odšepal s poti v stran in kolovratil med grmičevjem dalje. Začutil se je tako zapuščenega pa je bolj in bolj mislil na svojo mamico Rjavko.

Hodil je ves tisti dan in se na večer znašel ob prašni cesti. Malo dalje od nje je ležala večja vas. Sredi vasi so se podili otroci okoli velikega šotor, pred katerim je stalo nekaj voz. Na srednjem je stal visok človek in nekaj govoril zbranim ljudem. Potem so vsi odšli v tisti šotor. Markec je gledal izza leskovega grma proti šotoru in ugibal to in ono. Čudne stvari so tam doli, si je mislil. Pa menda ne — da so cigani? Zazeblo ga je.

Ko se je do dobra znočilo in je v vasi vse utihnilo, je previdno za mejo hlačal bliže. Potem je nenadoma obstal. Zazdelo se mu je, kakor da je slišal od nekje lajež strica lisjaka in momljanje medveda. Rado-veden se je plazil naprej, časih legel na trebušček in prisluhnil. Bil je že blizu tistih voz pa je dvignil smrček in povohal po zraku. Zdajci se je oglasilo prav iz bližine.

»Mom, mom, mrmom...«

Markec je planil kvišku. Znan se mu je zdel ta glas pa se je komaj slišno odzval:

»Mom, mom...«

»Mom,« je reklo spet iz voza, »kdo pa lazi tod?«

Markec je vztrepetal po vsem životu. Ta glas je bil že nekoč slišal! Zlezal je še bliže voza in rekel:

»Jaz sem, medvedek Markec.«

»Markec!« je planila k železni ograji medvedka Rjavka.

»Ali me poznate?« je vprašal Markec in se skrival pod vozom, potem pa urno pogledal kvišku.

»Mamica, mamica,« je zajokal. —

»Markec, moj ljubi Markec!« je zajokala še medvedka in trgala z zobmi železne drogove svoje kletke, da bi brž objela svojega izgubljenega ljubljence. Markec se je povzpел do ograje in tiščal smrček med jeklene drogove. Njegova rjava mamica ga je gladila — Markec je videl, tudi ona je imela vse ožgane podplate in je glasno jokala. Zraven je pogledovala, kakor že toliko-

krat, k vratom in preišljevala, kako bi pobegnila. Tekala je iz kota v kot, grizla železne zapahe in trgala leseni pod. Markec se je vzpenjal na voz in venomer klical:

»Mamica, uboga mamica!«

Ona pa je že obupavala. Iz oči so ji pritekale solze, polzele so po železnih drogovih in padale na malega Markca.

Pa je Markec stekel okoli voza, stikal tu in tam in poizkušal s svojimi tačkami zdaj to, zdaj ono stvar — dokler ni v temi otipal železnega zapaha, ki se je dal premikati. Tiščal je vanj na vso moč in zdajci so se nenadoma zamajala vrata... Pritisnil je še na to, potem na ono stran in vrata so se namah odprla...

»Mamica!«

»Markec!«

Bila je tema ko v rogu. Medvedka je planila iz kletke in oba sta zbežala v črno noč — v prostost...

Tekla sta tri dni in tri noči... nikoli več ju niso ujeli — kako neki, saj ju je življenje dobro izučilo in imata še danes oba osmojene podplate.

Fran Roš:

Čarovnije

— Sem čarovnik Abad Macapuh,
čast imate da stojim pred vami.
Da umetnost moja ni od muh,
kmalu mi priznate tudi sami.

Vam dokažem, da je šest in šest
tri samó, a jajce, da ni jajce,
temveč hruška, in da moja pest
izpreminja hruške v žive zajce.

Čuden tudi je cilinder moj.
Če studenčne vode vanj nalijem,
v vino se izpremeni takoj.
Jaz s cilindrom glavo si pokrijem.

— Hej, čarovnik Abad Macapuh,
ti si pa zares hudó zabaven!
Čaraj rajši iz kamenja kruh,
pa na mah boš prebogot in slaven!

Katastrofa v Kaknju

Konec meseca aprila nas je bolešno prizadela vest o veliki rudarski nesreči v premogovniku Kaknju v Bosni; katastrofa je zahtevala 127 človeških življenj. Ta katastrofa je po svojem obsegu največja dosedanja rudniška nesreča ne samo v Jugoslaviji, temveč na vsem Balkanu.

Rudnik Kakanj leži v Bosni blizu krajev Visoko, Zenica in Breda nedaleč od Sarajeva. Z obratovanjem v tem rudniku so začeli l. 1905., znatno povečali pa so obrat šele po prevratu l. 1918. Po cennitvi strokovnjakov leži tam pod zemljo okrog 5 milijard kubičnih metrov premoga, ki je prav dobre vrste. V rudniku je bilo redno zaposlenih okoli 1000 rudarjev. Rudnik upravlja država.

Dne 21. aprila popoldne okoli dveh so zaslišali nenadoma po vsi okolici rudnika votlo bobnenje. Prebivalci so prestrašeni začeli ugibati, kaj naj bobnenje pomeni. Kmalu nato pa se je začel valiti iz rudniških rogov gost dim, ki so ga videli več kilometrov daleč. Ko pa so začele tuliti tvorniške sirene, ki so klicale prebivalstvo na pomoč, je takoj vsa okolica zaslutila, da gre za veliko nesrečo in vse je drlo k rudniku.

Rudarji v rovu so kopali premog kakor običajno: navrtali so luknje v premogovne sklade in jih razstreljevali. V rovu pa se je neopazno nabrala večja količina strupenega plina »metana«, ki se je z dinamitom vred vnel in eksplodiral. Rudarji, ki so bili v rovu, so bili v istem hipu zasuti. Po eksploziji, ki so jo slišali zunaj kot votlo bobnenje, je nastala za nekaj časa grobna tišina... V rovu pa se je borilo nad 200 rudarjev za življenje.

Eksplozija je razdejala v rovu vse telefone in vse električne in reševalne naprave. To je reševanje ponesrečencev silno otežkočilo. Kljub temu pa se je spuščala v »rov smrti« skupina za skupino rudarjev, ki so v neprestani nevarnosti za svoje živ-

ljenje vlačili ponesrečence iz rova, dokler niso omagali. Komaj pa so se zopet zavedli, so znova odšli na svoj žalostni posel.

Izveleki so iz razvalin 127 mrtvih rudarjev.

Trupla ponesrečencev so bila tako obžgana, da posameznikov ni bilo mogoče spoznati drugače kakor po obleki ali obutvi.

Pred rovom se je zbirala velika množica rudarskih žena in otrok. Tu so se odigravali razburljivi in pretresljivi prizori: jok in stok. V Kaknju skoraj ni hiše, kjer ne bi objokovali očeta ali brata ali sina...

236 otrok-sirot in 102 žene-vdove objokujejo 127 mrtvih rudarjev, žrtev dela. Vsa javnost, ves svet izreka sožalje preostalim in v državi se trudijo zbrati sredstva, s katerimi bi se vsaj kolikor toliko olajšal obstanek družin, ki so izgubile svoje hranitelje.

Splošno pomilovanje je vzbudila žalostna usoda rudarja-očeta, ki zapušča 11 nepreskrbljenih otrok.

Ves svet je vpraševal, kako je prišlo do nesreče in kdo so tisti sovražniki, kateri vedno ogrožajo življenje in zdravje rudarjev?

Med vsemi nevarnostmi, ki groze rudarjem, kakor zasutje, padec v globino itd. sta dve največji: eno nevarnost predstavlja jamski plin, imenovan tudi metan (Nemci ga imenujejo »goreči zrak«), drugo pa premogovni prah. Metan vsebuje že premog sam. Čim starejši je premog, tem več metana vsebuje. Zato se pojavlja metan v večji množini v kamenitem, v manjši množini pa v rjavem premogu. Metan je brezbarven plin, ki človeka ne ovira pri dihanju, radi česar ga je težko ugotoviti. Neizkušen rudar ga ne bo z lepa opazil. Ugotoviti se da le z varnostno svetiljko. V krajih, kjer obstoja, oziroma se zbira, ga vidi rudar, če pazi, na mrežici svetiljke, na kateri pleše višnjevo modri plamenček. Čim več je metana, tem bolj prodira skozi varnostno mrežo svetiljke. Kakor hitro rudar kaj po-

dobnega opazi, mora opozoriti vodstvo dotičnega jamskega oddelka.

Metan se silno rad vžge. Največkrat se vname radi streljanja v jami, ali pa radi pokvarjenih svetiljk. Vžge ga pa tudi navadna električna iskra ali pa iskre bencinskega motorja, da ne govorimo o lahkomiselnem prižiganju cigaret. Kajenje je sicer najstrožje prepovedano ali kljub temu rudarji večkrat kade. Ako pa se metan vžge, zagori, v okolici nastane silna vročina; vžgani metan se pomeša z zrakom. Med obema se vname boj za prostor. V tem boju se razvija tako zvani treskavi plin, kateri potem eksplodira in s silno močjo vse zruši in razbije. Železne vozičke, tračnice in najmočnejše železne opore naravnost zmečka. Oporno lesovje v tem primeru ne pomeni nič, kaj šele človek! Človeka v trenutku ubije. Tisti rudarji pa, ki se nahajajo v stranskih rovih, ki jih treskavi plin ni naravnost dosegel, podležejo strupenim plinom, ki se v boju med metanom in zrakom razvijajo. Kdor je enkrat s pljuči zajel ta strupeni plin, je ponavadi izgubljen.

Ravno tako nevaren je premogovni prah. Ta prah pride bolj v kamenitih rudnikih v poštev. Ako se vžge, razvija iste lastnosti kakor metan.

Še nek drugi nevaren plin se nahaja v rovih, ki tudi ogroža življenje rudarjev, a vendar nikdar v takem obsegu kakor prva dva, in sicer ogljikov dvokis. Ta ni gorljiv in se nahaja na neprezračeni prostorih pri tleh. Človek ga navadno občuti v vratu, vendar je takrat navadno že prepozno, ker medtem že tudi zaspi za večno. Te vrste nesreče so bolj redke in navadno zahtevajo malo žrtev.

Ali je mogoče preprečiti eksplozije jamskih plinov? Vsa modernizacija rudarskih obratov v zvezi z napredkom tehnike in prirodnih znanosti stremi po tem, da se rudar zavaruje pred nevarnostjo takšnih katastrof. Toda vzlic vsej opreznosti se doslej še ni posrečilo preprečiti nesreč. Dogajajo se povsod, v vseh državah, tudi tam, kjer bi človek mislil, da so tehniške naprave tako izpopolnjene, da je sleherna nesreča izključena. Mnogo je rudarskih revirjev, kjer so se v zadnjih tridesetih letih zgodile tolikšne ali celo še večje nesreče od katastrofe v bosanskem Kaknju. Naj-

večja rudarska katastrofa vseh časov se je pa pripetila 10. marca 1906 v Courièrju na Francoskem; takrat je ubilo 1300 rudarjev.

Ta nesreča je zato zahtevala tako strahotno število žrtev, ker se je prvotna eksplozija premogovega prahu razširila po podzemeljskih rovih na tri obrate, ki so bili zaradi nesmotrene ventilacije med seboj zvezani. Smrt je takrat razsajala po rovih, ki so skupno merili 110 kilometrov, in na površini nič manj ko 400 hektarjev!

Pater Hugolin Sattner umrl

Dne 20. aprila 1934. je v Ljubljani umrl po kratki boleznì pater Hugolin Sattner v častitljivi starosti 83 let.

Pater Hugolin je bil rojen 29. novembra leta 1851 v Kandiji pri Novem mestu.

Svojo veliko ljubezen do glasbe je kazal pokojni pater Hugolin že v zgodnji mladosti. Kot frančiškanski bogoslovec se je temeljito izuril v orgljanju, pozneje pa je tudi postal učitelj petja na gimnaziji v Novem mestu, ki so jo tačas vodili in oskrbovali očetje frančiškani. Po svoji premetitvi v ljubljanski frančiškanski samostan pa se je posvetil popolnoma svojemu redovniškemu poklicu in gojitvi lepe glasbene umetnosti, zlasti cerkvene.

Za razvoj in napredek slovenske glasbe si je pridobil pater Hugolin neminljive zasluge. Uglasbil je nešteto cerkvenih pesmi, pa tudi posvetne glasbe ni zanemarjal. Poskusil se je celo v operi in njegovo »Tajdo« so uprizorili v ljubljanski operi. V znak njegovih zaslug so mu postavili že pred leti spomenik pred poslopjem Glasbene Matice v Ljubljani.

Nad vse velik pa je bil pokojni pater Hugolin kot človek. Bil je v resnici pravi duhovni sin svojega vzornika sv. Frančiška. Tih in skromen, ponižen in priljubljen je užival med vsemi sloji visoko spoštovanje kot duhovnik, kot redovnik in kot umetnik.

Naj ostane spomin na tega plemenitega človeka in umetnika jasen in svetel še poznim rodovom!

Jezikovni pomenki

Obuti — obviti.

Mnogim ljudem se rado pripeti, da rabijo v govoru in pisavi včasih nekatere besede v napačnem pomenu. Posebno rado in pogosto se to zgodi tistim ljudem, ki razumejo po več jezikov. Tako sem že večkrat zapazil, da rabijo napačno besedi »obuti« in »obleči«. Čital sem namreč že, da se nogavica obleče in pa tudi, da se hlače obujejo. Na teh besedah se moti oni Slovenec, ki zna dobro nemški, a slabo slovenski.

Če si hočemo pojasniti nastanek in pomen besede »obuti«, se moramo v duhu vrniti v one starodavne čase, ko je polagoma z nastajajočo in napredujočo splošno omiko nastajal naš jezik. Povod za to razmišljanje pa mi je dalo opazovanje, kako preprosto so obuti in oblečeni prebivalci južnih pokrajin naše države.

Vsakomur je lahko umljivo, da prvotni človek, stanujoč v podzemeljskih jamah, votlih drevesih, v nepristopnih pečinah, v kočah na vodi itd. ni bil tako obut kakor smo mi dandanes. Kakor so živali zavarovane po telesu z dlako, perjem, luskinami in slično, prav tako so jim tudi noge ustvarjene, da jim ne škodi hoja po kamenitih in bodečih tleh, a človek je v tem oziru v primeri z živalmi pravi siromak. Na kamenitih, hrapavih tleh ga bode v občutljive noge, a v mrazu in snegu ga zebe.

Da se ubrani teh neugodnih vplivov narave, si je skušal pomagati s sredstvi, ki jih je imel pri rokah. Najpripravnejša v ta namen je bila prvotnemu človeku kosmata živalska koža. V mrazu in snegu si je ovil (obvil) noge s kosmatimi kožami in nad gležnjem zavezal, da mu je ostala na nogi. Slovani so gotovo rekli temu opravilu »noge obviti« — Beseda obviti je sestavljena iz predloga (prednice) »ob-« in iz glagola »viti« — V glagolu viti pa se v osnovnem zlogu »vi-« ta i ni tako čisto izgovarjal v starodavnem slovanskem jeziku, kakor se glasi dandanes, marveč je bil to zamolkli napol samoglasnik, imajoč v sebi nekaj od i in nekaj od u. Sčasoma se je ta polglas-

nik okreplil v čisti samoglasnik u, in tako imamo dandanes namesto nekdanjega »obviti« — sedanjoo besedo »obuti«.

Sedaj ko poznamo izvor te besede, jo bomo znali tudi pravilno rabiti in ne bomo noge oblačili, ampak obuvali. Kakor je človek napredoval na vseh področjih, tako je bilo tudi z obuvalom in obleko.

Kosmata živalska koža je imela poleg dobrih lastnosti tudi slabe. Res da ni prepuščala mokrote do noge, tudi topla je bila v mrazu, a pri hoji je bila tako obuta noga jako neokretna in ob toplem vremenu je morala biti v tem ovojbu neznosna vročina. Ko pa je koža izgubila dlako, se je tudi kmalu preluknjala in ni bila več za rabo.

Gotovo so se trudili in delali mnogo-vrstne poizkuse, da so polagoma iz kože ustrojili usnje.

Popolnoma so rešili to nalogo šele, ko se jim je posrečilo, da so iz tanke živalske kože znali narediti močan in trden podplat.

S podplatom nogo obviti, to pa ni šlo tako lahko. Gotovo so spočetka tako ravnali, kakr so bili vajeni, to je: z boso nogo je stopil obuvajoči se človek na sredo razgrnjene kože in vse krajce privihal in nad gležnjem zvezal, le s podplatom to ni bilo več mogoče. Iznašli so poseben način, da so podplat, potem ko so ga od vseh strani na nogo spognili, tudi za stalno tako spognjenega uvezali tako, da se je dala ta od vseh strani spognjena debela koža v tej obliki ohraniti, tudi kadar se je snela z noge.

Sedaj bo tudi vsakomur lahko umljivo, zakaj se imenuje prvotno obuvalo v staroslovenskem (starocerkvenem) jeziku »sapog«. Tudi Rusi imenujejo neko vrsto čevljev »sapogi« in čevljarja nazivajo »sapožnik« — Mi bi v današnjem našem jeziku omenjeni besedi izgovorili »spogi« (ker so podplati spognjeni okoli noge) in čevljarju bi rekli »spožnik«.

Sedaj, ko poznamo prvotno obuvalo in izvor njegovega imena, napravimo še korak dalje in pojasnimo nastanek besede »opanek«.

Pri tem moram pripomniti, da beseda opanek »opanak« je moškega in ne ženskega spola, kajti pravilna množina se glasi

»opanci« in ne opanke. (»Ponizi se vrlet tvrda« — pod opankom hrabre djece«. — Mažuranić.)

Da naredi opančar opanek, ureže podplat v podobi elipse. — Ob robovih mu naredi luknjice in nato ga pritrudi na primerno kopito (kaluf). Skozi luknjice, narejene ob robovih sprednjega dela, pretakne prav na gosto usnjate jermene, s katerimi opne in pritegne robove na kopito. Zadnji del, opetje tudi priviha in pritegne (opne) z jermenom prepeljanim skozi luknjice ob robu in s tem je dobil opanek podobo obuvala, in ker je od vseh strani opet z jermeni, od tod mu tudi ime opanek.

Marija Meškova:

Franc Frzetzl, Štipsl, Štapsl

Saj to ni bilo njegovo pravo ime, pisal se je Koreti, ker to je bilo ime njegovega očeta, nekega Italijana. S ponosom se je rad pobahal, da je Koreti, kakor, da bi to italijansko ime bilo Bog ve kako slavno. Mož je imel navado norčevati se iz poštenih ljudi, vsakemu primisliti kako norčavo ime. Alj ljudje so mu vrnilo milo za drago, ter mu nadedli ime: »Franc Frzetzl, Štipsl, Štapsl. Bil vam je to mož velike, močne postave, košatih obrvi in hudih oči. V nosu je imel samo eno veliko luknjo, zato si je pustil rasti mogočne brke, ki so mu to napako vsaj deloma zakrili.

Po poklicu je bil čevljar, delal je nove čevlje in popravljaval stare, toda samo tiste je vzel v popravilo, katere je on nove izdelal. Imel je svoje geslo: »Kdor ga je krstil, naj ga še birma«.

Lepo število let je s svojo ženo Dorotejo stanoval pri nas v zadnji sobici. Otrok nista imela. Žena je dan za dnem kupovala po hišah jajca. Mislim, da se je še danes starejši ljudje spominjajo. Včasih je po cele dneve ni bilo domov. Kadar je ves dan izostala, je oskrbela svojo zakonsko polovico z velikim loncem krompirjeve. Da se je možu jedilni list izpremenil, je jedel: zjutraj: juho krompirjevo; opoldne:

krompirjevo; zvečer pa: krompirjevo juho.

Ko smo otroci slišali, da Koreti obeduje, smo šli pod okno in kričali: »Koreti ūpu papa«. Navadno je vsakokrat prikolovratil s kneftro nad nas, a mi nismo bili tako neumni, da bi ga čakali, kar ga je še bolj razkačilo. Mene žive ni mogel videti. Saj ko bi vedel tistikrat, da ga bom edina jaz ohranila v zgodovini in še celo pisala o njem, bi me morda včasih le bolj milo pogledal izpod košatih obrvi s tistimi hudimi očmi.

K maši in spovedi nj hodil. To pa moji pokojni materi, pobožni ženi, ni bilo po volji. Oni so hoteli v svoji hiši imeti same verne kristjane. Vsako leto so dali tej zakonski dvojici listke za velikonočno spoved. In res, vsakokrat sta vrnila rdeče. Pozneje smo izvedeli, da je ženica šla vsako leto dvakrat k velikonočni spovedi in s tem zakrila moževo brezbožnost.

Pred našo hišo ob cesti je velika mlaka in ta mlaka je že od nekdaj zbirališče fantov ponočnjakov. S temi si je bil Koreti vedno v laseh. Fantje so navadno, ko so se zbrali, zapeli par narodnih, kar smo vsi radi poslušali, le Koretiju ni bilo po volji, ker so ga prebudili iz sladkega spanja. Zاپovedal je fantom, da ne smejo peti, kadar on spi in če bodo še, jih bo »naznanilo«. Vedel je celo, po katerem paragrafu bodo sojeni. S tem pa je dregnil v sršenovo gnezdo. Zdaj so fantje še nalašč večkrat tukaj peli, vriskali in Koreta dražili. Obljubil je, da si bo kupil puško in vse postrelil. Ko so mu zopet prišli nekega večera pod okno pet, zakriči skozi okno: »Čakaj sodrga, vse vas postrelim, pum, pum, pum... Vzame iz kofa marelo, jo odpira in zapira, da je škrtalo kot, da bi napenjal petelina na puški. Fantje se krohotaše skrijejo za ogel, le eden ostane pod oknom. S korajžo ga Koreti naskočil, udriha z marelo po njem in ko vidi, da se več ne gane, gre potuhnjeno v hišo. Drugo jutro smo našli slamnatega moža vsega razcefranega pod oknom.

Sedaj pa Franc Frzetzl, Štipsl, Štapsl na drugem svetu, najbrž na luni šulje tumpila, Dora pa mu župu kúha.

Odgovori

I. Samo Uroš J. v Ljubljani

Karbidno svetiljko bi si rad napravil iz sidolovih škotel — seveda bi se stvar tudi naredila, samo, če so te škatle dovolj trdne ter bi izdržale pritisk karb. plina. Kakor znano zavzemajo plini, ki se razvijajo iz trdnih snovi 50 do 100 krat in še večjo prostornino kakor prej v trdnem stanju. Ni še mesec dni, kar se je pripetila neprevidnemu učencu v Lj. huda nesreča, ki jo bo občutil morebiti vse življenje. Pa saj si sam bral to v časopisu — hotel sem te le opozoriti na silno nevarnost, ki se lahko pripeti s karbidom. Ustroj karbidne svetiljke je čisto preprost, treba jo je urediti namreč tako, da je spodaj prostor za karbid, zgoraj pa posoda za vodo. Iz zgornje posode kaplja voda na karbid, pri čemer se razvija plin, ki ga po tanki cevki izpeljemo iz posode. Cevko opremimo na zunanjem koncu z nepregorljivo konico skozi katero sili plin, ki gori z belim plamenom. Posoda, v kateri se razvija plin, mora biti precej močna in ne sme imeti najmanjše odprtine. Če bi se odvodna cev plina zamašila, razžene plin preslabo posodo in zgodi se lahko velika nesreča. Svetujem ti, da kupi rajše na starini kako staro karbidno svetiljko od biciklja, jo pred nakupom dobro preglej, če kje ne pušča in ne bo se ti bati nesreče.

Glede nepremočljivega platna pa te:

1. Kotenino namaži večkrat s firnečem in počakaj, da se dobro presuši. Če je tkanina količkaj gosta, bo za silo držala vodo.

2. Dobro, že preparirano nepremočljivo platno, dobiš v tvornici tkanin v Mengšu.

3. Blago prevleci s celuloidnim lakom, ki ga napravi skoro popolnoma neprepustnega za vodo. Imenovani lak se pa težko nanaša s čopičem in se naprši s brizgaliko. Mojster Maher na Tržaški cesti (nasproti tobačne tovarne) v Ljubljani ti naprši blago v raznih barvah.

4. Tudi s smolo ali oljnato barvo se napravi tkanina neprodorna za vodo, vendar ni blago več tako voljno, ampak otrdi in se lomi.

II. Josip D. v Kranju

Tudi aeroplan s propelerjem (model) si lahko napraviš, samo stvar ni tako enostavna, da bi se dala na tako skromnem prostoru, ki je določen za ročna dela v tem listu, natančno popisati. Največja težava je pač v tem, da mora biti model izgrajen iz zelo lahke snovi t. j. prav lahkega lesa, papirja ali blaga. Kakor gotovo že veš, so tudi pravi aeroplani izgrajeni iz najlažjega materiala. Svetoval bi ti, da najprej pozkusiš sestaviti model iz kartona. Vzorec dobiš v Učiteljski knjigarni, in sicer velja manjši model 8 Din (2 poli), večji so pa nekoliko dražji. Če ti bo delo uspelo, si kupi knjižico (nemško, ker slovenskih še nimamo), ki vsebuje vse potrebne podatke in risbe za sestavo modela. Tudi če nemščine ne znaš, boš po risbah lahko sestavil uporaben model letala. V knjigarni (tudi Učit.) samo povej, kaj bi rad, pa ti bodo postregli, ker imajo več takih navodil. Cena knjižice je od 25 Din dalje.

III. Ciril J. v Ljubljani

Tvojega vprašanja o vrstah lesa sem bil kar vesel, ker se mi zdi, da večina čitateljev ne pozna najnavadnejših vrst, četudi je les eden najvažnejših snovi, iz katerih delamo razne predmete. Seveda bi bilo najboljše, če bi mogel vrste lesa pokazati, vendar upam, da bo tudi s popisom marsikomu pomagano.

Les dobivamo iz debel raznih gozdnih ali vrtnih dreves, ki se večinoma že pred pravo uporabo pripravi v razne oblike, in sicer kot palice, polena, razklan, žagan ali obtesan les. Ker imamo ta material skoraj dan na dan v roki, je pač treba, da ga dobro poznamo.

Vsako drevo si predstavljamo kot sveženj drobnih, nitkastih cevi, katere rastejo vsako leto ne samo na dolgost, ampak tudi na debelino. Te cevke se pa ne razvijajo

vse leto enakomerno, ampak enkrat slabše drugič boljše, kar lahko vidimo na obročkih (kolobarjih), če prerežemo deblo počes (čelni ali prerezni les). Za vsako leto rasti nastane en ožji in en širši kolobar, ki se razlikuje tudi po barvi. Po teh kolobarjih se lahko določi starost drevesa, zato jih imenujemo **letnice** ali **letne**. Kadar razrežemo deblo po dolžini (v smeri njegove dolžine), dobimo podolžni les.

Naš domači les (tuj pride v poštev le pri nekaterih amaterskih delih in v umetnem obrtu) delimo v dve veliki skupini, in sicer v les iglatih dreves in les listnatih dreves. Les iglavcev imenujemo **mehki les**, les listavcev pa daje **trdi les**.

Mehki les je:

1. **Smrekov les**, ima jasno začrtane letnice, ki prihajajo iz rdečkastorumenih barve v svetlo rumeno. Les diši po smoli in se tudi razklan ali žagan v deske smoli.

2. **Jelkin les** je smrekovini zelo podoben, le da ima manj izrazite letine. Vsebuje smolo in je trši kot smrekovina ali jelovina.

3. **Borov les** je tudi podoben smrekovini, le da ima manj izrazite letine. Vsebuje smolo in je trši kot smrekovina ali jelovina.

4. **Mecsnov les** je najtrši les iglavcev, je zelo odporen proti vremenskim spremembam, ima jasno določene kolobarje pomladne in jesenske rasti, prvi so rdeči, drugi pa rjavkastordeči. Ima dosti smole in je zelo vztrajen na suhem in v vodi.

Trdi les, ki ga dajejo listnata drevesa je po trdoti razvrščen takole:

1. **Lipov les ali lipovina** je zelo mehak, skoraj bel les z rdečkastobelo srčevino. Pri lesu razlikujemo namreč **srčast les** (srčevino) ali **čvrsti les**, ki je popolnoma dorasel in leži v sredini debela in nedorasel mehkejši les, ki je na zunanji strani debela in katerega imenujemo po svetlejši, včasih skoraj beli barvi, **belino**. Razliko med srčevino in belino posebno dobro opazimo pri temnejših lesovih n. pr. pri orehu ali hrastu. Belina je manjvreden les, posebno ker se v njej najprej pojavijo ličinke, ki razjedajo les. Lipovina je zelo uporabna za rezbarstvo, ker je enakomerno trda. Skoraj enake trdote je tudi jevšev, brezov in kostanjev (divji) les.

2. **Hruškovina** (les hruške) je rdečkasto rjave barve, se težko kolje ter se uporablja

posebno za imitacijo drugih lesov, ker se da lepo lužiti. Podoben les ima jablana, ki pa rad poka in se zvrže, zato ga ne uporabljamo toliko kakor hruškovino. Rdečkast les skoro enake trdote kakor hruškovina je tudi les črešnje, češplje in drugih sadnih dreves, vendar se ta les ne uporablja dosti.

3. Po prijetni rjavi barvi in lepih letinah je posebno cenjen **orehov les**, ki je srednje trd. Uporablja se večina za pohištvo, ker se da lepo politirati in je zelo trajen.

4. **Bukovina** je les bukve, je rdečkast z malimi rdečimi črtkami posejan. Rabimo ga največ za kurjavo, parjenega pa tudi za pohištvo in parkete.

5. **Hrastovina** je zelo lep les, ki se lahko spozna po rumenkasti barvi, ter ima globoke raze in ogledalca. Drži se posebno dolgo pod vodo (Benetke). Uporablja se za opravo in v stavbarstvu, kot masiven les ali furnir. Posebno čislan je slavonski hrast, ki je pa mehkejši.

6. Skoraj čisto bel les nam daje javor, ki se da lepo obdelovati in politirati. Uporablja se vsestransko v mizarstvu in strugarstvu — naša ribniška roba (žlice, vilice, krožniki i dr.) je večina izdelana iz javorjevega lesa.

Bridge delo

Deklice, ki prebivate v mestih, ste že gotovo videle po izložbah v trgovinah za ročna dela prtičke in čipke izdelane po načinu, ki ga vidite na sliki. Vam pa, ki živite oddaljene od mest, bo pa »Naš rod« pokazal to delo.

Prtiček je izgotovljen v tehniki (načinu dela), ki se imenuje **bridge** (izgovori bridž). Na oko je težavno, kdor pa pozna izpeljavo, vidi, da je preprosto in lahko izvedljivo tudi mladim rokam.

Pri izdelavi vsakega vzorčka v bridge-tehniki kvačkamo in šivamo. Najprej skvačkamo trak, iz katerega po risbi sestavimo različne oblike, pošijemo in zvežemo.

Za trak uporabljamo precej debel kvačkanec in primerno kvačko. Nasujemo 10 verižnih petelj. Obrnemo, skvačkamo v tretjo verižno petljo 1 gosto, nato 1 verižno, izpustimo eno ver. petljo v osnutku in napravimo v naslednjo verižno eno gosto.

Do konca vrste isto. Za obrat naredimo 3 verižne, nato vzorček izmenjamo tako, da pride za vsako verižno prejšnje vrste ena gosta, nad gosto ena verižna. Vse naslednje vrste so enake. Paziti je na rob, ki mora biti raven, prožen in ne pretegnjen. Trak naj bo vedno enako širok. Dolžina se ravna po predlogi: čim večja je, tem daljši trak rabimo.

Ko imamo trak narejen, vzamemo povoščen platnen papir. Nanj prerišemo izbrano predlogo. Rišite točno in snažno! Lahko pa predlogo na voščnem papirju tudi kupimo.

Začnemo tam, kjer je križec in po risbi oblikujemo trak. Kjer so oblike zaokrožene, ga je treba zakrožiti, kar napravimo z nabiranjem. Nabiramo s tankim sukancem tako, kot zahteva oblika, to je vedno na notranji strani lokov. Časih so ti loki zelo ostri, trak precej nabran in delo izgleda debelo. To pa naj vas ne plaši, ker se pri likanju vse zgladi in izravna.

Ko je za vsak posamezni lok trak prilagoden, ga sproti prišijemo po risbi na papir, in sicer ob obeh roboh s sprednjim ubodom.

Ob ostrih lokih tečeta trakova nekaj časa vzporedno. Treba jih je z ometico

spojiti, kot zahteva risba. Vsi ubodi, bodisi pri nabiranju kot ometici morajo biti majhni, da se ne vidi.

Kjer ne moremo z enim trakom izpeljati vseh oblik ga odrežemo, kvačkanje končamo in nitko zašijemo, in sicer tam, kjer je trak že prišit na obliko, kot pri onem, ki je ostal za nadaljnjo izpeljavo.

Tak primer je na prtičku pri obliki, ki je zaznamovana s številkami 12 in 3. Pri številki 1 se trak prišije ob že izgotovljeno obliko, nato potegne in oblikuje do 2 in zopet do 3 nazaj, kjer se odreže, konča in prišije na obliko.

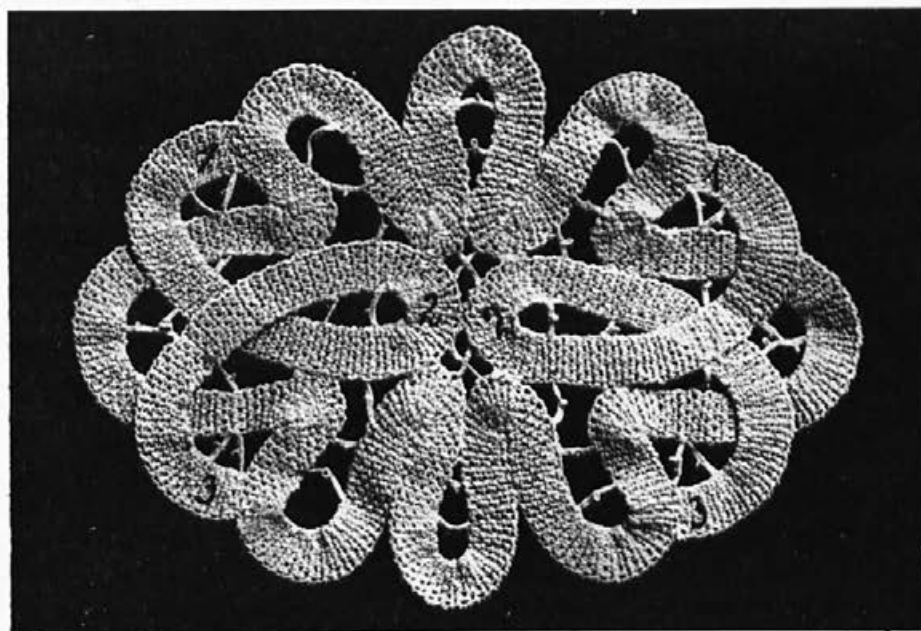
Ko je trak položen in prišit na vsej predlogi, izšijemo še vezi kot pri »rešilje« delu. Posamezno vez naredimo s kvačkanjem. Iz enega robu potegnemo nitko na drug rob in zopet nazaj. Ti dve nitki obzankamo.

Čim imamo vse vezi, prtiček odparamo in z mokro krpo prelikamo.

Navadno delamo prtičke in tudi čipke v tej tehniki v svetlo peščeni ali beli barvi. Po izložbah pa vidimo celo izdelke v svili.

NB. Predloga za prtiček na sliki se dobi pri upravi »Našega roda«.

And. in Vl.

Naša vas

Naša vas se imenuje Koreno in je na precej visokem griču. Sicer je bolj majhna in šteje samo 18 hiš, ki so zelo raztresene. Ima pa tudi cerkvico, ki je posvečena sv. Mohorju in Fortunatu. Ko prideš vrh hriba, se ti razlije pogled na vse strani. Prav tja do daljnih snežnikov, prijaznih vasi in lepih ravnin.

V našem kraju živimo bolj siromašno, kakor v teh časih povsod. Kadar je dobra letina, pridelamo še precej žita in sadja. Sadje večinoma sušimo, da ga ob vročih poletnih dneh kuhamo, kar da okusno pijačo.

Krog in krog nas so Polhograjski dolomiti. Lepo je v naših gorah spomladi, ko je vse polno lepih cvetic, kakor blagajevke, šmarnice in jožefce. Pridite si jih ogledat meseca maja!

Janez Gutnik

učencec IV. razreda šolske stanice
v Polhovem Gradcu

Pijančevanje

Pozno je že na uri,
ko oče prihrumi,
udari na vrata,
da se vse zdrobi.

Otrok zajoka
ker ve, da oče gre.
Najmlajši v zibelki leži,
on ne razume,
se na smeh drži.

Angela Ulčar, Mozelj, slov. razred.

Dragi „Naš rod“!

Ker vidim, da Gorenjci prav malo opisujejo naše krasote, sem sklenila, da se oglasim jaz.

Doma sem v Lescah, lepem industrijskem kraju, ki je prav za prav vhod v krasni letoviščarski raj — Bled. Tukaj imamo tovarno verig in plugov, tovarno noga-

vic, tovarno pletenin ter moderno zgrajeno skakalnico za smučarje. No, pa tudi tovarna čokolada nudi sladkosnednežem dosti dobrot. Poleg tega imamo tudi najmodernejšo šolo na Gorenjskem t. j.: »Šola Nj. Vis. kraljeviča Andreja«. Za naše kraljevske goste, ki prebijejo skoraj vse poletje na Bledu v svojem dvorcu »Suvoboru«, je zgrajena lepa dvorna čakalnica. Poleg tega so Lesce najlepše izhodišče, ter zato ne manjka v poletnem času veselih turistov, ki se po končani turi lahko okrepcajo v hotelu »Legate« poleg kolodvora.

Toda vsega ni mogoče opisati. Zatorej nič razmišljati! Vsakdo naj se odloči, da nas obišče; kajti povedala vam nisem vsega, ker bo vsakdo bolj zadovoljen, ako bo videl več, nego se je nadejal.

»Na gore, na gore, na strme vrhe!«

Frančiška Volk v Lescah.

Prvič na morju

Jaz sem že bila pri morju. Kako je bilo lepo pri morju! Pri morju smo se igrali s školjkami. Enkrat pa sem se šla prva kopat, pa sem zgrešila pot. Ko sem zašla, sem videla, da so nosile mule na hrbtu v kozjih kožah dalmatinsko vino. Ko sem prvič šla na morje, sem se bala morskih rakov, ko pa sem se privadila, se nisem nič več bala.

Do Splita smo se vozili z vlakom en dan in eno noč. V Splitu smo vstopili na parnik in smo se vozili 5 ur do mesta Stari grad. Tam smo jedli vsak dan ribe.

Danica Mislej,

učenka III. r. na Stari cesti.

Mačicam

Mačice, te mačice,
tam doli za potokom,
po šibicah so splezale,
v veselje vsem otrokom.

Kožušček njih baržunast je —
ki jim toploto daje,
na soncu lepo sveti se,
ko veterček jih maje.

Marica Vozlič,

6. razr. v. nar. šola v Grižah pri Celju.

Moji vtisi z morja

Bilo je meseca avgusta l. 1932., ko sem se peljala z očetom na Sušak. Radovednost se me je lotevala, kdaj le zagledam morje. Znana mi je bila vožnja do Zagreba, a od Zagreba sem z zanimanjem gledala tamkajšnji svet. Vedno bolj sva se bližala cilju. Že je vlak pristal na postaji Karlovec. Mesec je divno sijal na Kolpo. Vlak se pomika dalje. Opazovala sem gola skalovja in tudi oljčne nasade. Med občudovanjem prirodnih krasot sem v vlaku zaspala. Ko se prebudim, je danica že razsvetljevala Hrvatsko primorje. Vlak se ustavi na zadnji postaji Podvežice. Izstopi par potnikov pa hajd proti Sušaku. Vlak pristane. Izstopila sva. Stopila sva v mesto. Lepe palače in ulice so se mi predočevale. Krenila sva z očetom po cesti ob Riječini k morju. V pristanišču so stali mali pa tudi veliki parniki. Na njih sem čitala napise: »Karađorđe«, »Zagreb«, »Topola« in še druge. Stopila sva na pomol in obstala ob ogromnem svetilniku. Opazila sva tudi žerjave za dviganje ladij. Hodila sva še po mestu in krenila na Trsat. Ogledala sem si cerkev in pri tem videla mnogo zanimivega. S Trsata je bil lep razgled na morje. Po obedu sem se šla z očetom kopat v morje. Radostno sem stopila v zelenomodre morske valčke. Na dnu so se zrcalili raznobarvni kamenčki. Večkrat sem pogoltnila morsko vodo. Vse je minulo pa tudi veselje je pošlo, ko sem morala zapustiti morje. Že se je mesec pri-tihotapil na nebo, ko sem se poslavljala od morja. Spomnila sem se besed Gregorčičevih, ki se glase:

Na bregu stojim in v morje strmim,
pod mano srdito valovje
rohni ob kamnito bregovje,
do neba praši se meglen dim,
v obraz mi brizgajo pene
od skalne stene. — — —

Pogled na morje je veličasten, podoben pogledu iz višav na skalno pokrajino. Vse je bilo tiho, le valovi so plesali v taktu, ki je udarjal na strune vetrov. Slišala sem še veselo tamburanje mornarjev. Ob 9. uri sva se z očetom odpeljala. Morje se mi je vedno bolj oddaljevalo. Še zadnje pozdrave sem oddala morju in vlak je izginil za hribi.

Ivanka Viher, Št. Janž pri Velenju.

Moje lanske počitnice

Kot vsi otroci tudi jaz poletja sem se veselila, da s svojo ljubo mamico radosti bi delila.

Ko prišle so počitnice, tako sem jej dejala:
»Pri tebi, ljuba mamica, vse dneve bom ostala.

Res prišle so počitnice, prinesle drugim srečo; a meni pa gorje, gorje, nesrečo, le nesrečo!

Vse dolge sem počitnice brez mamice živela, ležala je v bolnici, kako naj bom vesela?

In zopet prišla je nazaj močno je slaba bila, prestana operacija, jej zdravja ni vrnila.

Zdaj vene ko jesenski cvet, a meni srce poka.
Usmili se dobrotni Bog, sirotnega otroka.

V sobo dam jesenski cvet, ga rešim hude slane; a kam naj skrijem mamico, da smrt mi je ne vzame?

Spesnila Marica Vozlič,
učenka 6 razredne šole v Grižah

Lepo je morje!

Ko še nisem hodil v šolo, sem šel z mamico na Sušak. Ko sem se peljal z vlakom, sem že od daleč videl morje. Najbolj se mi je dopadlo v pristanišču. Tam je bilo vse polno ladij in parobrodov. S stricom Adatom sem se hodil kopat. Igrali smo se na obali in iskali školjke. Moj brat Dušan zna že plavati pod vodo. Mene je stric Ado enkrat vzel s seboj v bolj globoko morje in me spustil, da sem ga pil. Ko mi doraste bratec Miran, bom šel zopet na morje. Tako zelo ljubim naše morje. —

Zoran Heric, Poljčane, II. raz.

Lani, otec, še veš, so ptički ženili se

Na Gregorjevo imajo ptički svatbo. Napolnena mladina se zelo — zelo veseli tega dne, ker takrat svatujejo v naši vasi tudi otroci. Iz vse vasi se zberejo otroci in si izvolijo ženina in nevesto. Ženin in nevesta imata polno cvetja na glavi in v rokah. Vsa svatba je okrašena s cvetjem in zelenjem. Pred svati gre muzikant z orglicami in vsa svatba veselo raja. Nevesta ima v roki košarico in pobira darove.

V vsaki hiši zapoje tole pesem:

Mi smo prišli, da nam date,
štiri jajci, žlico masti,
skledo moke, žlico v roke.
Če ne date tega vsega,
vzet vam hočmo mladga sina,
mladga sina gospodina.

Ko dobijo dar, veselo zapoje:

Hvala, hvala na tem daru,
gospodinji, gospodaru.
Mi se od vas potočimo,
in vas Bogu izročimo.

Katica Grenc, Radence ob Kolpi.

Savinjska dolina

Savinjska dolina je zelo lepa in rodovitna. Po njej se razprostirajo zeleni travniki, njive in lepi gozdovi. Skozi njo se vijejo lepi potoki, ki se izlivajo v reko Savinjo, po kateri ima dolina svoje ime. Kmetje v Savinjski dolini se pečajo večinoma s poljedelstvom. Največ nasajajo hmelja. Hmelj Savinjske doline je najboljši v kraljevini Jugoslaviji. V prejšnjih letih je imel visoko ceno in kmetje so dobili zanj veliko denarja, ki pa z njim niso pravilno štedili. Mislili so, da bo hmelj za naprej imel tudi tako ceno. Ker so imeli veliko denarja, so si kupovali razne dragocenosti kakor avtomobile, motorna kolesa in razna svilena oblačila. Bolj preprostega blaga še pogledali niso.

Ko je prišel Savinjecan v mesto, ga je lahko vsak spoznal, ker je kupoval najboljše stvari. Žal pa so se zmotili. Hmeljska cena je padla in kmetje so se zadolžili. Narasle dolgove so nekoliko poplačali letos, ko je hmelj imel zopet lepo ceno. Upati pa še je, da se bo hmelj za naprej še do-

bro prodal in kmetje se bodo rešili svojih dolgov. Nam pa bodi to v vzgled, da se ne bomo zanašali na zajca v grmu.

Ivan Cilenšek,

uč. II. raz. viš. nar. šole v Braslovčah.

Junaki

Moj rojstni kraj se razprostira na majhnem hriščku, ki se imenuje »Zamenci!«. Ker je vas premajhna, šteje namreč 11 prebivalcev, moramo hoditi v šolo na Polenšak, ki je od nas oddaljen 4 km. Pot je zelo lepa, celo uro hodimo po gozdu, ki ga človek občuduje posebno sedaj spomladi. Čeprav je naša vas majhna, vendar ima nekaj prav čvrstih, hrabrih in neustrašljivih junakov. Voditelj teh sem jaz. Ko gremo zjutraj v šolo, gremo urno in mirno, ker ima vsak strah, da ne bi prišel prepozno. Ko gremo domov, pa se nam ni bati ničesar. Doma tako ne vedo, kdaj gremo iz šole. Saj človek včasih tudi mora lagati, da bolje izhaja.

Naj opišem pot iz šole zadnjega dne pred Veliko nočjo. Učitelj nas je odslovil dve uri prej iz šole kakor navadno. Ko smo prišli v gozd na varno, smo sklenili ti dve uri dobro porabiti. Prepirali smo se, kaj bi naredili, eden je rekel to, drugi zopet drugo. Potem sem jaz povedal svoje in moje je obveljalo, ker sem jaz nekak poveljnik in je moja pest najtežja. Gorje, ako bi se mi kdo uprl. Sklenili smo namreč, da gremo plezat po drevesih. Plezali smo res, a ne dolgo. Prikorakal je namreč neki človek, ki je bil po mojem mnenju nenormalen. Govoril je sam sebi. Ko mi to zagledamo, se spustimo v beg. Jaz sem bil slučajno spodaj, a ubogi tisti, ki so bili na drevesih, skakali so dol ter se spuščali v beg. Ko pridemo tako daleč, da nas ni več videl, smo se skrili za grmovje, tako, da je odšel mož mimo. In spet smo se vrnili na prejšnje mesto. Skakali in plezali smo naprej. Ni dolgo trajalo to veselje in že si je neki tovariš strgal nove hlače in ni hotel več z nami. Namenil se je domov. Kaj se je doma zgodilo z nami, si lahko vsak misli. Sklenil sem, poboljšati se. A ko sem se drug dan prebudil, sem bil spet napolnjen s prejšnjo krvjo.

Ivan Zagoršek, 6. raz. na Polenšaku.

Dnevi mladinske glasbe

Kaj je mladinska glasba, ali bolj preprosto povedano otroško petje, vam bodo povedali »Dnevi mladinske glasbe«, to so dnevi, ki bodo še posebej posvečeni mladinski pesmi. Drugi in tretji dan junija ji bosta posvečena. Donela bo iz tisočernih grl, saj bo dospelo v Ljubljano nad 20 mladinskih zborov, ki ima vsak gotovo več kakor 50 pevcev. Vsi ti pevci bodo zapeli pesem svojih mladih srčec, pesem, ki bo vesela pa semintja tudi otožna, saj je otroško srce včasih tudi žalostno, akoravno drugače kakor ono odraslih ljudi.

Prav iz vseh delov Slovenije bodo prišli mladinski zbori, da se poizkusijo med seboj in, da potem vsi skupaj zapojejo pesem, ki bo donela in odmevala povsod ter tako pokazala, kaj premorejo mlada, čista grla.

Pred vsemi bo, kakor do sedaj vse kaže, prednjačil zbor »Trboveljskih slavčkov«, ki bo ob tej priliki proslavil 100. svoj nastop. 99krat so torej že peli »Slavčki« širom naše domovine, bratske Češkoslovaške pa tudi drugod. 99krat se je že glasila tista njihova otožna pesem, ki jo gotovo vsi poznate:

Mi smo pa od tam doma,
kjer se sonček ne smehlja...

Ta pesem, ki je nekako njihova himna, nam priča o njih trpljenju in strahu za dragega očka in starejšega brata, ki hodita vsak dan globoko pod zemljo — po kruh.

Poleg onih iz črnih Trbovelj pa bodo prišli še zbori mladih pevcev iz Prekmurja in Novega mesta, Slov. goric in Jesenic pa Bog vedi še od kod. Tudi ti bodo s pesmijo povedali vse, kar je lepega, veselega pa tudi žalostnega pri njih doma.

Da pa bodo mladi pevci peli res skrbno in pozorno, vam povem, da bo prišlo na ta koncert več tistih mož, ki jim pravimo glasbeni kritiki. Kaj pa je zopet to glasbeni kritik? boste vprašali. To je človek, ki ima posebno tanek posluš in ki takoj sliši, ako ta ali oni zapoje kako noto prenizko ozirema previsoko, kar, kakor veste, moti skladnost pesmi. Prišli bodo kritiki iz Češkoslovaške, Bolgarije pa seveda iz Beograda, Zagreba, Ljubljane in od drugod. Posebno onega iz Češkoslovaške bo zanimalo, kako bodo naši pevci zapeli, to pa zato, ker so pred meseci imeli tam ravno tako prirediteljev, na kateri so se severni vaši bratci prav dobro odrezali.

Tako, sedaj veste, kaj bo v Ljubljani drugega in tretjega junija in gotovo vas mika, da bi slišali sami ali pa vsaj eden izmed vas, kako in kaj bo.

Kako bo vsa stvar potekla, vam bomo poročali.

Kliš e je

eno- ali večbarvne
za časopise / knjige /
razglednice itd. izdeluje

klišarna

Jugografika

Ljubljana, Sv. Petra nasip 23

